प्रमुख व्यवस्थापक
विद्यासागर रञ्जित
फोन: ४२५ ८९५५

व्यवस्थापकहरू
चिनीकाजी महर्जन
फोन: ४२५ ३१८२
ज्ञानेन्द्र महर्जन
फोन: ४२७६९०८

सह-व्यवस्थापक
ध्रुवरत्न स्थापित

सम्पादक
भिक्षुणी वीर्यवती
फोन: ४२५ ९४६६

प्रधान सम्पादक
भिक्षु अश्वघोष महास्थविर
४२५९११० (संघाराम विहार, ढल्को)

प्रकाशक र विशेष सल्लाहकार
भिक्षुणी धम्मवती
फोन: ४२५ ९४६६

कार्यालय
धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी
धर्मकीर्ति विहार
श्रीघ: नघ:टोल

पोष्ट बक्स नं. ४९९२
काठमाडौं
फोन: ४२५ ९४६६

बुद्ध सम्वत् २५५४
नेपाल सम्वत् ११३१
इस्वी सम्वत् २०११
बिक्रम सम्वत् २०६७

विशेष सदस्य	रु.	१०००/-
	वा सो भन्दा बढी	
वार्षिक	रु.	७५/-
यस अङ्कको	रु.	१०/-

धर्मकीर्ति
(बौद्ध मासिक)

THE DHARMAKIRTI

A Buddhist Monthly

19th MARCH 2011

वर्ष- २८	अङ्क- ११	होली पुन्हि	चैत्र २०६७

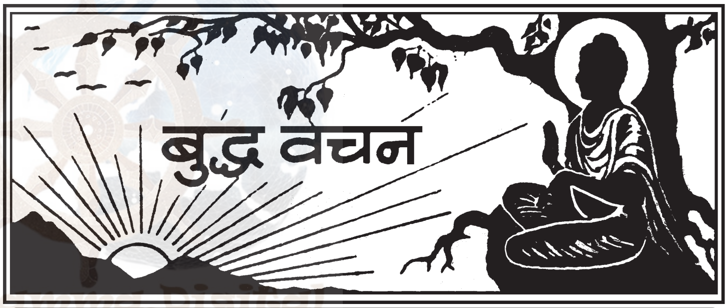

सबै दानलाई धर्मदानले जित्दछ । सबै रसलाई धर्मरसले जित्दछ । सबै प्रेमलाई धर्मप्रेमले जित्दछ । तृष्णा क्षयले सबै दु:खलाई जित्दछ ।

खेतबालीको दोष घाँस र झारपात हो । मानिसहरूको दोष द्वेष हो । त्यसैले द्वेष रहित व्यक्तिहरूलाई दिने दानको फल महान हुन्छ ।

खेतबालीको दोष घाँस र झारपात हो । मानिसहरूको दोष मोह हो । त्यसैले मोह रहित व्यक्तिहरूलाई दिने दानको फल महान हुन्छ ।

खेतबालीको दोष घाँस र झारपात हो । मानिसहरूको दोष इच्छा हो । त्यसैले इच्छा रहित व्यक्तिहरूलाई दिने दानको फल महान हुन्छ ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

▪ सम्पादकीय ▪

;Dos -7Ls_ IrGtg

संसारमा रहेका प्राणीहरूमध्ये मानिस उच्चतम प्राणी मानिन्छ। किनभने अन्य प्राणीहरूमा भन्दा मानिसमा असल एवं ठीक चिन्तन शक्ति रहेको हुन्छ। भगवान् बुद्धको विचार अनुसार मानिसको चित्त २ थरीका छन्। असल चित्त र खराव चित्त । उहाँ भन्नुहुन्छ– सबै ठाउँमा मन अग्रगामी हुने गर्छ । मन नै नायक हुन्छ । संसारका सबै चीज मनले नै बनाएको हुन्छ। तसर्थ असल मन एवं चित्तले कुरा गरेको र काम गरेको परिणाम छाँया जस्तै हलुको सुख प्रतिफलको रूपमा पछि लागेर आउने गर्छ। प्रदूषित चित्तले गरेको काम र कुराको परिणाम गोरूको पछि पछि गऱ्हौं चक्का गुडेर आए जस्तै प्रतिफलको रूपमा दुःख पछि लागेर आउने गर्छ ।

भगवान बुद्धको यो अनुभवी चिन्तन शत प्रतिशत सत्य कुरो हो। असल र खराब काम गर्नको लागि मानिसले पहिला मनले चिन्तन गर्छ । उदाहरणको लागि पालि साहित्यमा उल्लेख भएको एउटा घटना प्रस्तुत गर्न उचित होला–

एकजना अनुभवी दक्ष बैद्य गाउँघरमा घुम्न जाँदा उसले एक महिलाको आँखा पाकेको देखेछ । उसको रोग निको पार्ने जिम्मा उक्त बैद्यले लिएर त्यस महिलालाई रोग निको पार्ने औषधि दिने कुरो गर्दा महिलाले भनिन्–

"मसंग औषधी मूलो गर्ने पैसा छैन । मेरो आँखा निको पार्न सके म तपाइँको दासी बन्नेछु। बैद्यको असल औषधीले त्यस महिलाको आँखा छिटो नीको पारेछ । महिलालाई फसाद पऱ्यो। रोग निको भएमा बैद्यको दासी बन्ने छु भनी दिएको बचनले उनीलाई पिरोलेछ। दासी बनुपर्ला भन्ने पीरले उनीले बैद्यलाई झूठो कुरो गरी रोग निको भएको छैन भनी ढाँटिन्। तर चलाक वैद्यले त्यस महिलाले ढाँटेको कुरा चाल पाइसकेको थियो। यही रीसले त्यस वैद्यले उक्त महिलालाई आँखा राम्ररी ठीक पार्ने हो भने अर्कै औषधि हाल्नु भनी ढाँटेर दूषित मनले दुषित औषधि दियो । फलस्वरुप त्यो दूषित औषधिले गर्दा त्यस महिलाको आँखा अन्धो भयो । यसरी महिलाको नराम्रो चित्तले बोलेको नराम्रो बोलीको कारणले अन्धी हुनुपर्ने परिणाम प्राप्त भयो ।

भगवान् बुद्ध भन्नुहुन्छ–"मानिस जन्मिंदा शुद्ध चित्त लिएर जन्मिन्छ। तर प्रदूषित वातावरणको कारणले गर्दा उनीहरूको चित्त पनि प्रदूषित (अशुद्ध) हुने गर्छ।"

जोशमा होश गुम्दा असल मानव पनि दानव बन्ने गर्छ। धेरैजसो मानिसहरूमा असल तरिकाले चिन्तन गर्ने शक्ति देखिंदैन । योनिसो मनसिकार अर्थात् सही र असल तरिकाबाट चिन्तन गर्न सके मात्र काम राम्रो हुन्छ र मानिस असल बन्नेछ। अंगुलिमाल पहिला त अहिंसक नामले चिनिने असल व्यक्ति थियो। जेहेन्दार र इमान्दार व्यक्ति भएको कारणले गुरूका प्रिय विद्यार्थी बन्न सफल भएको अहिंसक देखेर ईर्ष्यालु साथीहरूले गुरू समक्ष गई अहिंसकको विरूद्ध भए नभएको लाच्छना लगाई चुकलि गर्न गए । यहाँ गुरूले पनि ठीक बेठीक छुट्टाउन सकेन अर्थात सम्यक चिन्तन प्रयोग गर्न सकेन। फलस्वरूप गुरूले चुकलीको भरमा अहिंसकलाई बिगार्ने नियतले भन्न थाल्यो –

"अहिँसक ! तिमीले सयजना मानिस मारी उनीहरूको बुढी औंला काटी माला उनी मलाई गुरू पूजा गर्न सकेमा तिमीलाई मैले अमूल्य विद्या सिकाउने छु।"

विद्याको भोको अहिंसकले गुरूको यस आज्ञालाई ठीक बेठीक छुट्टाउन नसकी मिथ्या चिन्तनमा परी सम्यक चिन्तन गुमाउन पुग्यो । यसरी उ ज्यानमारा बन्न पुग्यो। जङ्गलमा लुकी लुकी मानिसहरू मार्दै बुढी औंला बटुली यसलाई उनेर माला लगाउँदै हिंडेको कारणले उनको नाम नै अंगुलिमाल हुन पुग्यो ।

गौतम बुद्धले अंगुलिमालको हृदय परिवर्तन गर्न सकिने कुरा बुझ्नु भयो । त्यसैले उहाँ अंगुलिमाल कहाँ मैत्री र करूणा चित्त फैलाउँदै जानुभयो ।

भगवान बुद्धको शुद्ध मैत्री र करूणा चित्तको प्रभावले प्रभावित अंगुलिमालले बुद्धले दिनुभएको ज्ञान सुनी आफ्नो गलत धारणालाई चिन्ने शक्ति प्राप्त गऱ्यो। उसले आफ्नो साथीहरू इर्ष्यालु भएको कारणले गुरूको विवेक वुद्धि हराएको कारणले र आफूले गुरूको गलत आदेशलाई ठीक बेठीक छुट्टाउन नसकी अन्धो गुरूभक्तिमा परी सम्यक चिन्तन गुमाउन पुगेको घटनालाई छर्लङ्ग देख्ने क्षमता प्राप्त गऱ्यो । आफू अज्ञानी बनी भयंकर अपराध गरिरहेको महशूस गरी उ जीवन मुक्त बन्न सफल भयो । यसलाई बुद्धको शुद्ध मैत्री र करूणा चित्तको चमत्कार भन्न सकिन्छ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

ljkZogf lzlj/ / cfTdbz{g

✍ सत्यनारायण गोयन्का
अनुवादक- विश्व शाक्य

तेस्रो दिन

"सब्बो पज्जलितो लोको, सब्बो लोको पकम्पितो ।"

सारा संसार प्रज्वलित-प्रज्वलित छ, सारा संसार प्रकम्पित-प्रकम्पित छ । यी त उदय र व्ययका प्रकम्प हुन्, यिनमा 'म' र 'मेरो' भन्नु केही छैन । जब यो शरीर नै आफ्नो होइन भने आफूभन्दा एक कदमअगाडि भएको वस्तु वा भनौं एक इञ्चसम्म अगाडि भएको वस्तु, व्यक्ति वा स्थिति कसरी आफ्नो हुन सक्छ ? अनात्मको अर्थ हो अहम्को समाप्ति, आफ्नोपनको समाप्ति तब राग मेटिन्छ । द्वेष मेटिन्छ ।

अनित्य र अनात्मबोधको सँगसँगै प्रज्ञाको तेस्रो अङ्ग दु:खको वास्तविकता बोध हुन थाल्ने हुन्छ । सही अर्थमा दु:ख के हो ? यो कुरा सम्झन थालिने हुन्छ । जुन अनित्य छ, प्रतिक्षण परिवर्तन भैरहन्छ, प्रतिक्षण भङ्ग भैरहन्छ, जसमाथि मेरो कुनै अधिकार छैन, जो म होइन, मेरो होइन र त्यसमा जति-जति आसक्ति हुन्छ दु:ख पनि उति उति नै हुन्छ । यस्तो कुरा अनुभूतिबाट मात्र बुझ्न सकिने हुन्छ, प्रवचनहरूबाट होइन । सही अर्थमा दु:खको दर्शन हुन थाल्नेछ । स्थूल- स्थूल दु:खहरूको दर्शन त हुन्छ नै अगाडि गएर सूक्ष्म दु:खहरुको दर्शन पनि हुन थाल्नेछ जसलाई दुनियादारीको भाषामा 'सुख' भनिन्छ । अहिलेसम्म त शरीरमा हुने जति पनि स्थूल-स्थूल पीडाका दु:खहरू छन् तिनलाई साक्षीभावले हेर्नेछौ, सिक्नेछौं । जसलाई सुखदसम्वेदना भनिन्छ, अनित्य स्वभाव भएको हुनाको कारण त्यो नष्ट हुँदा जति दु:ख हुन्छ । त्यसलाई पनि थाहापाइराख्नेछौं र साक्षीभावले हेर्न सिक्ने छौं ।

भित्रैबाट अनित्य,अनात्म र दु:खका यी तीन प्रज्ञाहरू जब जागृत हुन थाल्नेछन् तब बाह्यजगतमा पनि प्रज्ञाको शासन चल्नेछ । जुन कुरा अशुभ छ त्यो अशुभ नै लाग्नेछ । जुन नराम्रो छ त्यो नराम्रो नै लाग्नेछ ।

जब-जब अन्तर्मुखी भएर गहिराइसम्म प्रवेश गर्नेछौ । तब थाहाहुनेछ कि सङ्गठन र संश्लेषण घनीभूत भएर जानु आफ्नै माया हो । यस मायाले धेरै भ्रम पैदा गर्ने हुन्छ । जति-जति पुष्ट हुन थाल्नेछ तव सारा कुराहरू जस्ता हुन् त्यस्तै लाग्न थाल्नेछन् । जस्तो बाहिर छ त्यस्तै भित्र । यस प्रकारको ज्ञानले कहिले पनि घृणा लाग्नेछैन । धर्मले कहिले पनि कसैलाई पनि घृणा गर्न सिकाउँदैन । मैत्री हुनेछ, करुणा जागृत हुनेछ, जीवनमा समताभाव आउनेछ ।

यस भावनामयी प्रज्ञा जगाउनका लागि भोलि काम शुरू गर्नेछौं । यी तीन दिनभित्र शील पालना गर्नुका साथै समाधिको क्षेत्रमा जुन पुरूषार्थ आर्जन गरेका छौं त्यसको लाभ भोलि प्राप्त हुनेछ । कतिसम्म गहिराइमा जान सकिन्छ यो कुरा प्रत्येक व्यक्तिको आफ्नो मेहनत, आफ्नो पुरूषार्थ आफ्नो काम र आफ्नो तपस्यामा निर्भर हुने हुन्छ । निरन्तर अभ्यासमा लागिरहे सफल पाउने नै छौ ।

कायिक करम सुधारले, वाचिक करम सुधार ।
मनसा करम सुधारले, यही धरमका सार ॥

जो चाहे बन्धन खुलें, मुक्ति दु:खों से होय ।
वश में करले चित्तको, चित्तके वश मत होय ॥

चित्त से चित्तका दमन कर, चित्त से चित्त सुधार ।
चित्त स्वच्छकर चित्त से, खोल मुक्तिके द्वार ॥

पर-सेवा ही पुण्य है, पर-पीडन ही पाप ।
पुण्य किये सुख ही मिले, पाप किये दु:ख-ताप ॥

कुशल करम करते रहें, करें न पाप लवलेश ।
मन निरमल करते रहें, शुद्ध धरम उपदेश ।

कुदरत का कानून है, सब पर लागू होये ।
मैले मन दुखिया रहे, निरमल सुखिया होय ॥

चौथो दिन

साधनाको चौथो दिन पूराभयो । चौथो दिन वडो महत्त्वको दिन छ । तीन दिनदेखि यसैको लागि परिश्रम गरिरहेका थियौं । धेरै साधकहरूले आज पहिलो पटक आफ्नो भित्र सत्यको गङ्गामा डुबुल्की लगाउनुभयो ।

जुन दिनदेखि जन्म लियौं, आँखा खोल्यौं, बाहिर-बाहिरको दुनियामात्र देख्यौं । बहिर्मूखी, बहिर्मुखी सारा जीवन बहिर्मूखी भएरै बितायौं । कहीं कतै धर्मको नाममा केही काम गरिएको भएपनि बाहिरीमात्र-बाहिरी वेषभूषा, बाहिरी वनावटी श्रङ्गार, बाहिरी देखावट, बाहिरी आडम्बर । *क्रमश:*

Downloaded from http://www.dhamma.digital

r t'cfo{ ¯o eg}f] s}-s]xg\-#

✍ धम्मवती गुरुमां

कायानुपस्सना सतिपट्ठान भनेको के-के हुनु ?

(१) आनापान सति-शरीरबाट श्वास भित्र बाहिर गइरहे को प्रक्रियालाई (स्मृति) होश राखिरहने ।

(२) इरियापथ सति-उठ्ने, बस्ने, सुत्ने र हिंड्ने आदि गरी शरीरको चारवटा अवस्थामा (स्मृति) होश राखिरहने ।

(३) पतिक्कूल मनसिकार–केसा (कपाल), लोमा (रौं) आदि गरी शरीरका बत्तीस कोट्ठासहरूमा होश (स्मृति) राखिरहने ।

(४) धातु मनसिकार-(माटो) पृथ्वी, पानी,आपो,तेजो (अग्नी) (हावा) वायो आदि शरीरका चार धातुहरूमा स्मृति राखिरहने ।

वेदनानुपस्सना सतिपट्ठान भनेको के के हुन् ?

(१) सामिस सुख वेदना– वस्तुको आधारबाट प्राप्त भएको सुख वेदना ।

(२) निरामिस सुख वेदना– वस्तुबाट अलग्ग रही प्राप्त भएको सुख वेदना ।

(१) सामिस दु:ख वेदना– वस्तुको आधारबाट प्राप्त भएको दु:ख वेदना ।

(२) निरामिस दु:ख वेदना– वस्तुबाट अलग्गरही प्राप्त भएको दु:ख वेदना ।

(१) सामिस उपेक्षा वेदाना– वस्तुको आधारबाट प्राप्त भएको उपेक्षा वेदना

(२) निरामिस उपेक्षा वेदना– वस्तुबाट अलग्ग रही प्राप्त भएको उपेक्षा वेदना

चित्तानुपस्सना सतिपट्ठान भनेको के के हुन् ।

(१) सराग चित्त – राग सहितको चित्त

(२) वीत राग चित्त – राग रहितको चित्त

(३) सदोस चित्त – द्वेष सहितको चित्त

(४) वीतदोस चित्त – द्वेष रहितको चित्त

(५) समोह चित्त – मोह सहितको चित्त

(६) वीतमोह चित्त – मोह रहितको चित्त

(७) संखित्त चित्त – अल्छि (साँधुरो) स्वभावको चित्त

(८) विक्खित्त चित्त – चञ्चल चित्त

(९) महग्गत चित्त – उत्तम चित्त

(१०) अमहग्गत चित्त – उत्तम नभएको चित्त

(११) सउत्तर चित्त – आफूभन्दा उत्तम अर्को चित्त

(१२) अनुत्तर चित्त – सबभन्दा उत्तम चित्त

(१३) समाहित चित्त – एकाग्रह चित्त

(१४) असमाहित चित्त – एकाग्रह नभएको चित्त

(१५) विमुत्त चित्त – विमूक्त चित्त

(१६) अविमुत्त चित्त – मुक्त नभएको चित्त

धम्मानुपस्सना सतिपट्ठान भनेको के के हुन ?

(१) पञ्चनीवरण – निर्वाण मार्गमा अगाडि वढ्ने बेलामा आउने पाँचवटा अवरोध (बाधा)हरू ।

(२) पञ्च उपादान – पाँचवटा उपादानहरू

(३) छ आयतन – छ = वटा आयतनहरू

(४) सत्त बोज्झङ्ग – सातवटा बोधि अंगहरू

(५) चतुआर्य सत्य – चार आर्य सत्यहरू

पञ्च नीवरण भनेको के के हुन ?

(१) कामच्छन्द नीवरण – पाँचवटा सुख भोग गर्ने इच्छा ।

(२) व्यापाद नीवरण – अरूलाई दु:ख दिने इच्छा ।

(३) थीन मिध्द–नीवरण–शरीर र मनको अल्छीपना ।

(४) उद्धच्च कुक्कुच्च नीवरण–चञ्चल र पश्चाताप हुनु ।

(५) विचिकिच्छा नीवरण – बुद्ध, धर्म आदि ।

तल उल्लेखित आठ क्षेत्रहरूमा शङ्का उत्पन्न हुने

(१) बुद्ध (२) धर्म (३) संघ (४) शिक्षा (५) पूर्व जन्म (६) पुनर्जन्म (७) पुर्वजन्म र पुनर्जजन्म (८) पतिच्च समुत्पाद आदि यी ८ क्षेत्रमा शङ्का हुनुलाई विचिकिच्छा भनिन्छ ।

पञ्च उपादान भनेको के के हुन् ?

(१) रूप उपादान स्कन्ध – रूप समूह

(२) वेदना उपादान स्कन्ध – वेदना (सुख दु:खको समूह)

(३) सञ्ञा उपादान स्कन्ध – सञ्ञा (चिन्ने क्षमता)

(४) संखार उपादान स्कन्ध – संस्कार (मन,जरा,गाड्ने गरी बानी बस्ने)

(५) विञ्ञाण उपादान स्कन्ध – (विज्ञानले राम्रो नराम्रो, ठीक, बेठीक बुझ्ने गर्छ ।

❖

Downloaded from http://www.dhamma.digital

यो एउटा कथा–
cfdfafax¿ tyf 5f]f5f]Lx?sf]gfpEf

✍ प्राज्ञ रीना तुलाधर (बनिया)
'परियत्ति सद्धम्म कोविद'

हामी तथातग सम्यक, सम्बुद्धको धर्मका अनुयायी। धेरै पटक 'सिगालोवाद सूत्र' पढ्यौं। कैयौं पटक 'मंगल सूत्र' पाठ गऱ्यौं। बुझीकन, महशुश गर्दै गऱ्यौं भने राम्रो भयो, नबुझीकन छोड्यौं भने के अर्थ रह्यो ।

तथागतले सिगालोवाद सूत्रमा एउटा व्यक्तिले आमा-बाबु छोरा-छोरी, पति-पत्नी, गुरू-शिष्य, मालिक-नोकर इत्यादि ठाउँमा रहेर भूमिका निर्वाह गर्दा परस्पर निभाउनु पर्ने कर्तव्यको उपदेश दिनु भएको छ। उस्तै मंगल सूत्रमा कतञ्ञुता एतं मंगल मुत्तमं" अर्थात अरूको गुणमाथि कृतज्ञ हुन जान्यौं भने मंगल हुन्छ भन्ने शिक्षा दिनु भएको छ। तथागत सर्वज्ञ हुनुहुन्थ्यो। जुनबेला जहाँ पनि उहाँको उपदेश समय सापेक्ष रहन्छ। तथागतको यिनै उपदेशसँग मेल खाने एउटा कथा इन्टरनेटको माध्यमबाट मेरो हात पऱ्यो। मुटु छुने यो कथा आफ्ना सबै साथी, आफन्तलाई पढाउन मन लागेर फरवार्ड गर्दै गरें। त्यसमध्ये मेरा दाज्यू निर्मल मान तुलाधर जो एक विद्धान भाषाविद हुनुहुन्छ उहाँले मलाई यो कथा अनुवाद गरेर 'धर्मकीर्ति' मा प्रकाशित गर्ने सुझाव दिनु भयो। उहाँको यो सुझाव मलाई साह्रै चित्त बुझ्यो र मैले सो गरें। कृतज्ञ भाव तथा कर्तब्य बोध सम्बन्धि यो कथा यसरी गईरहेको छ–

'शैक्षिक योग्यताले पूर्ण भएको, दक्ष तथा योग्य भएका एउटा युवा एउटा ठूलो कम्पनीमा म्यानेजर पोष्टमा जागीर खानको लागि निवेदन लिएर गए। उनी पहिलो अन्तर्वार्तामा सफल भए। डाइरेक्टरले अन्तिम अन्तवार्ता लियो र अन्तिम निर्णय लियो।

डाइरेक्टरले उनको बायो डाटा (CV) देखेर थाहा पाए कि उनको 'शैक्षिक योग्यता हर दृष्टिकोणबाट उत्कृष्ट थियो। माध्यामिक स्तर देखि मास्टर लेभल सम्म उनीले उत्कृष्ट नतीजा नपाएको कतै थिएन।

डाइरेक्टरले सोधे– "तिमीले स्कूलमा कुनै किसिमको छात्रवृत्ति पाएका थियौं ?"

युवकले जवाफ दियो– "थिएन"

डाइरेक्टरले सोधे– "के तिम्रा पिताले तिम्रो स्कूलको सबै फीस खर्च तिर्थ्यो।"

युवकले जवाफ दियो– "होइन, मेरो पिता त म एक वर्षको हुँदा बित्नु भएको थियो। मेरी आमाले मेरो स्कूलको खर्च जुराउनु हुन्थ्यो।"

डाइरेक्टरले सोध्यो– "तिम्री आमा कहाँ काम गर्थिन्।"

युवकले भन्यो– 'मेरी आमा अरूको लुगा धुने काम गर्नु हुन्छ।"

अनि त्यतिखेर, डाइरेक्टरले युवकलाई भन्यो– "खै तिम्रो हात मलाई देखाउनु त ?"

युवकले आफ्नो हात खोलेर देखाए। उनको हात सफा र कलिलो थियो।

डाइरेक्टरले सोधे– "तिमीले लुगा धुने काममा तिम्री आमालाई कहिल्यै सहयोग गऱ्यौं ?"

युवकले उत्तर दियो– "अहँ। मेरी आमा सँधै यही चाहनु हुन्थ्यो कि मैले राम्रो सँग पढ्नु, धेरै धेरै पुस्तक पढ्नु। अर्को कुरा, मेरी आमाले मैले भन्दा छिटो लुगा धुन सक्नु हुन्छ।

डाइरेक्टरले भने– "मेरो एउटा अनुरोध छ। आज तिमी घर फर्केपछि तिम्री आमाको हात सफा गरीदेउ। अनि भोलि बिहान आएर मलाई भेट्नु।"

युवकलाई लाग्यो कि उनले यो जागीर पाउने सम्भावना धेरै छ। जब उनी घर पुगे, उनीले खुशि हुँदै आज म तपाइँको हात सफा गरीदिन्छु" अनी आमाचाहिँलाई भने। आमाचाहिँलाई छोराको कुरा सुनी अचम्म लाग्यो र खुशि पनि। कुरा नबुझी उनीले आफ्नो हात छोरालाई देखाइन्।

युवकले आफ्नी आमाको हात बिस्तारै सफा गरे। त्यसो गर्दा उनको आँखाबाट आँसु झरे। त्यो पहिलो चोटि थियो कि उनले चाल पाएको कि उनकी आमाको हात बेस्करी चाउरी परेको थियो र उनको हातमा धेरै घाउ र प्वाल थियो। कुनै कुनै घाउ यति दुख्दो थियो र कि हात सफा गरिदां उनको जिउ काम्यो।

युवकले पहिलो चोटि महशूश गरे कि यो तिनै हातका जोडा थिए कि जसले दिनहुँ लुगा धोइ रहे ताकि उनको स्कूलको फीस तिर्न सकोस्। युवकको 'शैक्षिक डिग्री,

Downloaded from http://www.dhamma.digital

उनको उत्कृष्ट शैक्षिक योग्यता तथा उनको भविष्य यी सबैको-मूल्य उनकी आमाको हातको घाउहरूले चुकाईरहेको थियो ।

आमाको हात सफा गर्न सकिएपछि युवकले त्यस बेला चुपचापसँग आमाको कामको धुन बाँकि लुगा धोईदिए ।

त्यस रात आमा र छोरा लामो समय सम्म कुरा गरीरहे । भोलिपल्ट बिहान युवक डाइरेक्टरको अफिसमा गए ।

डाइरेक्टरले युवकको आँखामा आँसु देखे अनि सोधे- "के तिमीले मलाई भन्न सक्छौ कि हिजो तिमीले तिम्रो घरमा के गऱ्यौं ?"

युवकले जवाफ दिए– "मैले मेरी आमाको हात सफा गरीदिएँ र धुन बाँकि रहेको लुगा सबै धोइदिएँ ।"

डाइरेक्टरले भने– "कृपया मलाई आफूले महशूस गरेको कुरा बताइदिनोस् ।"

युवकले जवाफ दियो– "नम्बर १- अब मैले बुझें कि कदर र प्रशंसा भनेको के हो । मेरी आमा बिना, मैले सफलता पाउने थिएन । नम्बर-२ सँगै काम गरेर र मेरी आमालाई सहयोग गरेर अब बल्ल मैले महशूश गरें कि कुनै काम कुरो सम्पूर्ण गर्न कति गाह्रो र कठिन हुँदो रहेछ । नम्बर ३ - मैले परिवारको महत्व र मूल्यको कदर गर्न जाने ।" डाइरेक्टरले भने– "हो यही कुरा मैले खो जीरहेको मेरो म्यानेजर हुने व्यक्तिमा । म एउटा त्यस्तो मानिसलाई काममा भर्ना गर्न चाहीरहेको थिएँ कि जसले अरूको सहयोगको काममा भर्ना गर्न चाहीरहेको थिएँ कि जसले अरूको सहयोगको कदर गर्न जानोस्, त्यो व्यक्ति जसले कुनै काम गरी भ्याउनको लागि अरूले कति दुःख गर्दो रहेछ भन्ने बुझोस्, त्यो व्यक्ति जसले मात्र पैसालाई आफ्नो जीवनको लक्ष्य नबनाउनोस् । तिमीले काम पायौं ।

पछिबाट त्यस युवकले खूब लगन र मेहनतका साथ काम गरे र अरू सहकर्मीहरूबाट माया र सम्मान पाए । कम्पनीमा सबै कामदारले एउटा टीम भएर लगन र इमान्दारीका साथ काम गरे । कम्पनीको पनि उत्तरोत्तर प्रगति भयो ।

एउटा बच्चा, जसले धेरै माया र सुरक्षा पाएको हुन्छ, जसले जे खोज्यो त्यो पाइरहेको हुन्छ त्यसको मनमा एउटा अधिकार जमाउने मानसिकता वृद्धि हुन्छ र उसले सँधै आफूलाई अगाडि राख्न खोज्छ । उनी आफ्नो आमा बाबुले झेलेको संघर्ष र प्रयासबारे अनबिज्ञ रहन सक्छ । जब उनीले काम गर्न थाल्छ , उसले ठान्छ कि सबैले उनले भने अनुसार काम गर्नुपर्छ, अनेकौ कुरा सुन्नुपर्छ, र जब उनी म्यानेजर बन्छ, उनले अरू कामदारहरूले झेलेको दुःख कष्ट बुझ्दैन र सँधै अरूमाथि दोष लगाउँछ । यस्ता व्यक्तिहरू, जो शैक्षिक योग्यताले उत्कृष्ट हुन सक्छ, सफलता पनि चुम्न सक्छ केही समयको लागि, तर वास्तवमै सफलताको सही अनुभव गर्न सक्तैन । उनी द्वेष भावले पूर्ण भई भत्भत्याइरहन्छ र थप चाहनाको लागि लडीरहन्छ । यदि हामी यस प्रकारको संरक्षक, शरणदायी, आक्षय दायी आमाबाबु रहयौं भने, के हामीले साँच्चै आफ्ना सन्तानलाई माया दिईरहेका, हुन्छौं कि उनीहरूलाई बिगारीरहेका हुन्छौ ?

तपाइँ आफ्नो सन्तानलाई ठूलो घरमा राख्न सक्नु हुन्छ, मीठो स्वादिष्ट भोजन खुवाउन सक्नु हुन्छ, पियानो बजाउने सिकाउन सक्नु हुन्छ, ठूलो टिभि हेर्न दिन सक्नु हुन्छ । तर जब तपाई घाँस काटीरहनु हुन्छ कृपया उनीहरूलाई पनि गर्न दिएर अनुभव गराउनुस् । खाना खाई सके पछि उनीहरूलाई दाजुभाई, दिदी बहिनी मिलेर जुठो प्लेट, कप बाउल माइन्न दिनोस् । यो कारणले होइन कि एउटा काम गर्ने राख्नलाई तपाइँसंग पैसा छैन यो कारणले कि बरू तपाइँले तपाइँको सन्तानलाई सही ढंगमा माया गर्न सकोस् । तपाइँ आफ्ना सन्तानलाई बुझाउन चाहनुस् कि , आज जतिसुकै उनका आमा बाबु धनि होस् । एकदिन तपाइँको कपाल फुल्नेछ, ठीक त्यस्तै गरी जसरी त्यो युवकको आमा । सबैभन्दा महत्वपूर्ण कुरा यो हो कि, तपाइँको सन्तानले कसैको मेहनत र कठीन कार्यको कदर गर्न जानोस् र साथै कुनै कार्य सफल पार्न अरू सँग मिलेर काम गर्ने क्षमता ल्याओस् ।

२६०० वर्ष अगाडि तथागतले दिनु भएको उपदेश के आज पनि समय सापेक्ष छैन र ?

धन्यवाद ! ❖

wd§Llt{klqsfsf]lj z]f ;b:ox¿

क्र.सं. ६१४

गङ्गा कंसाकार

१८८० म्यूजियम रोड, सीतापाइला, काठमाडौं

रु. १००५/–

Downloaded from http://www.dhamma.digital

af}4 ljZjf;–@

✍ के.श्री धम्मानन्द
अनुवादक– प्रकाश बज्राचार्य

बोधिज्ञान लाभ

यो संसारमा मान्छेले प्राप्त गर्न सक्ने सबभन्दा कठिन ज्ञान लाभ बोधिज्ञान लाभ हो ।

बुद्धत्व कुनै खास व्यक्तिहरू वा अलौकिक व्यक्तिहरूलाई मात्रै सीमित छ भन्ने होइन । हरेक मान्छे बुद्ध बन्न सक्छ । कुनै पनि धर्मका संस्थापकले यसो भन्न सकेको थिएन कि उसका अनुयायीहरूलाई पनि उसको (संस्थापकको) दर्जामा पुग्ने अवसर छ । तैपनि बोधिज्ञान लाभ (बुद्धत्व प्राप्ति) यो संसारमा मान्छेले प्राप्त गर्न सक्ने सबभन्दा कठिन ज्ञान लाभ हो । यस संसारका सुखहरूको त्याग गरेर ठूलो मेहनत गर्नु पर्दछ । यो ज्ञानलाभको लागि आफ्नो मनलाई सारा विकारहरू (कुविचारहरू) बाट मुक्त गर्नु पर्छ, शुद्ध गर्नु पर्छ । बुद्ध हुनको लागि आफूलाई विकार रहित पार्न र आफ्नो मनलाई विकसित पार्न एक व्यक्तिलाई अनगिन्ति जन्म लाग्न सक्छ । लामो समयसम्म ठूलो प्रयास गर्नु आवश्यक छ यदि आत्म शिक्षाको यो उच्चतम गुणबाट परिपूर्ण हुनु छ भने । बुद्धत्वको शिखरमा पुऱ्याउने यस आत्म-शिक्षाको पाठ्यांशमा आत्म संयम, आत्म अनुशासन, देवी प्रयास (अति कठिन प्रयास), दृढ निश्चय र यस संसार मा दु:ख भोगिरहेका अन्य प्राणीहरूको हितकोलागि हरेक किसिमका कष्ट भोग्न उत्सुकहुनु सम्मिलित छन् । यसबाट राम्रैसँग स्पष्ट हुन्छ कि बुद्धले महान् बोधिज्ञानको लाभ खालि प्रार्थना, पूजा वा देवी देवतालाई भेटी चढाएर प्राप्त गर्नु भएको होइन । उहाँले बुद्धत्वको प्राप्ति गर्नु भयो आफ्नै मन र हृदयलाई स्वच्छ पारेर । उहाँले आफ्नो भित्री परिज्ञानबाट महान् बोधिज्ञानको लाभ गर्नु भयो; बिना कुनै बाहिरी दैवीक शक्तिको प्रभावबाट । यसरी उही व्यक्तिले मात्रै बुद्धत्व प्राप्त गर्न सक्छ जोसँग सबै अवरोधहरू, कमजोरीहरू र तृष्णाहरूलाई जित्ने दृढ संकल्प र साहस छ । राजकुमार सिद्धार्थ खालि बोधिवृक्षको मुनि थपक्क बसेर राती बुद्धत्व प्राप्त गर्नु भएको थिएन । बोधिवृक्ष मुनि गहिरो ध्यानमा बस्नु भएको सिद्धार्थलाई कुनै देवी देवता पुलुक्क आई उहाँको कानमा खासखुस गरी कुनै कुरो भन्न आएको थिएन । यस महान् वोधिज्ञान प्राप्तिको पछाडि त पूर्वजन्महरूको लामो इतिहास लुकेको छ । महान् सम्बोधि ज्ञान लाभ गर्न उहाँले कतिपय पहिलेका जन्महरूमा आफ्नो प्राणैको पनि आहुति दिएर कतिको कठिन मेहनत गर्नु भयो भन्ने कुरो थुप्रै जातक कथाहरूले हामीलाई सुनाउँछ । दश पारमिता (दश सम्पूर्णता) को अभ्यासको लागि थुप्रै जीवनहरू अर्पण नगरी कोही पनि बुद्ध हुन सक्दैन । यी दश पारमिताहरू हुन्-दान, शील, नैष्क्रम्य, प्रज्ञा, वीर्य, क्षान्ति सत्य, अधिष्ठान, मैत्री र उपेक्षा । यी दश पारमिता पुरा गर्न लागिने लामो समयकालले यो कुरो प्रष्टसँग खुलाइदिन्छ कि किन युगौं युगको समय अवधिमा एकजना मात्रै बुद्ध उत्पत्ति हुन्छ । त्यसैले बुद्ध आफ्ना अनुयायीहरूलाई सल्लाह दिनु हुन्छ कि प्रत्येक व्यक्ति मोक्षप्राप्तिकोलागि बुद्ध नहुन्जेल पर्खिराख्न आवश्यक छैन । मान्छेहरू अर्हत् भएरपनि मोक्ष प्राप्त गर्न सक्छन् । अर्हत् (अर्हन्त) हरूले पनि बुद्धहरूले जस्तै निर्वाणको परम आनन्दको अनुभव गर्न सक्छन् । निर्वाणमा तह तह छैन, विभाज्यता छैन । एउटै फरक के छ भन्दाखेरि बुद्धहरूसँग जस्तै अर्हतहरूसंग महान् सम्यक सम्बोधिज्ञान हुँदैन जसवाट कि अरूलाई ज्ञानको मार्ग देखाउन सकोस् (अर्थात् बुद्धहरूले बोधिज्ञान आफै लाभ गर्छ, अर्हत्हरूलाई अरूले लाभ गराउँछ-अनु.) । अर्हत्हरूले आफ्ना तृष्णाहरू एवं अन्य मानवीय कमजोरीहरूमाथि बिजय प्राप्त गर्न सक्छन् र परिपूर्ण बन्न सक्छन् । उनीहरूले बुद्धले पत्तालगानु भएको र सिकाउनु भएको धर्मलाई प्रशंसा गर्न सक्छन् उनीहरूले अरूलाई पनि शुद्ध बौद्ध जीवन जिउने तरिका र मोक्षको मार्ग देखाउन सक्छन् ।

बुद्धको शरणमा जानु

बौद्धहरू बुद्धको शरणको उहाँको डरको कारणले जाने होइन, बरू आत्म शुद्धताकोलागि जान्छन् ।

बुद्ध एक जना देउता हो वा देवपुत्र हो भन्ने विश्वास गरेर बौद्धहरू बुद्धको शरणमा जाने होइन । बुद्धले कहिल्यै पनि देवत्वको घोषणा गर्नु भएन । उहाँ त मान्छेहरूको बीचमा एक मान्छे हुनुहुन्छ । उहाँ यस विश्वको भूमिमा जन्मनु भएकाहरू मध्ये सबभन्दा ज्ञानी हुनुहुन्छ, सबभन्दा करूणामयी हुनुहुन्छ, सबभन्दा बुद्धिमान् हुनुहुन्छ र सबभन्दा पवित्र हुनुहुन्छ ।

क्रमश:

Downloaded from http://www.dhamma.digital

आमाबाबुका कर्तव्यहरू–३

लेखक- **नारद महास्थविर**
अनुवादक- **रीना बानिया**

बच्चाहरूलाई निन्दा गर्ने बानी गराउनु हुँदैन । जव कुनै वच्चाले एउटा गल्ति गर्छ र उनलाई सजाँय दिनुपर्छ । त्यस्तो बेला अर्को वच्चाले पनि त्यही गल्ती गरे को छ भनी निन्दा गर्नेबाट रोक्नुपर्छ ।

कठोर बोल्ने र काम नलाग्ने कुरा गर्ने छोड्नु पर्छ । असल बच्चाहरूलाई मीठो बोल्ने सिकाउनुपर्छ । जस्तो भए-पनि कडा मिजासले र लापरवाहीले बोल्नु हुँदैन । तिनीहरूलाई त्यस्तै कुरा भन्न सिकाउनुपर्छ जुन कुरा सही छ, सत्य छ, असल छ । सानैदेखि बोलीमा राम्रो बोल्ने सिकाउनुपर्छ । असभ्य बोली भयानक हतियार जस्तै हानि कारक हुन्छ । सभ्य बोलीले असल बनाउँछ र असल काम गराउँछ ।

आमाबाबु भएकालाई मादक पदार्थ पिउनु र धुम्रपान गर्नुको बेफाइदा थाहा भएकै हुन्छ । कुनै बखत एक गिलास रक्सी पिउनाले पनि हानी हुन्छ भनीरहनु आवश्यक छैन । एक प्याला पिउनुलाई शिष्ट शुरूवात माने पनि धेरै पिएपछि नभई नहुने हुन जान्छ । जब आमाबाबुहरू बच्चाहरूसँगै पार्टी जान्छन्, पिउनु अघि बच्चाहरूको आँखामाथि ध्यान पुऱ्याउनु पर्छ । यस खराव मादक पदार्थको खराबी स्वादको बारेमा सावधानी दिनुपर्छ ।

मादक पदार्थ पिउनु हुँदैन भन्ने यस पाँचौ शीलको शिक्षा दिनु अघि आमाबाबुहरुले आफै गरेर देखाउन सक्नु पर्छ ।

३. तेश्रो कर्तव्य हो छोराछोरीहरूलाई असल शिक्षा दिनुपर्छ ।

राम्रो शिक्षा नै आमाबाबुहरूले छोराछोरीहरूलाई दिन सक्ने सबैभन्दा उत्तम सम्पत्ति हो । यो भन्दा मूल्यवान अर्को सम्पत्ति हुन सक्तैन । यो सबैभन्दा ठूलो आर्शीर्वाद हो । आमाबाबुहरूले शिक्षा छोरालाई मात्र होइन छोरीलाई पनि बराबर शिक्षा दिनुपर्छ ।

ठूलो भएपछि सकेसम्म धार्मिक वातावरण उनीहरूलाई शिक्षा दिनुपर्छ । यसले वच्चाहरूमाथि धेरै राम्रो प्रभाव पार्छ । बच्चाहरूलाई ती शिक्षकहरूबाट शिक्षा दिलाउनुपर्छ जसले आफ्नो जिम्मेदारी बुझेको हुन्छ । कुनै शिक्षित पवित्र भिक्षुको सँगै बसेर धार्मिक शिक्षा पाउने सुविधा दिन सक्यो भने यसले अवश्य पनि बच्चाहरूलाई भौतिक र साथै आध्यात्मिक सुख दिन्छ । महाराज सिरि संघबोधिको उत्तम नैतिकताको कारण उनले आफ्नो काकावाट जो एक भिक्षु थिए, पाएको धार्मिक शिक्षा नै हो ।

जब वच्चाहरूलाई घरवाट टाढा बस्न पठाइन्छ राम्रो वातावरण भएको ठाउँमा पठाउने सम्बन्धमा ध्यान दिनुपर्छ ।

राष्ट्रिय शिक्षाको पाठ्यक्रममा धार्मिक शिक्षालाई मुख्य महत्व दिनुपर्छ । धार्मिक शिक्षालाई अर्को शिक्षाबाट अलग्याउनु हुँदैन । भौतिक उन्नति र आध्यात्मिक उन्नति दुबै बराबर महत्वपूर्णको छ । एउटालाई अर्कोसँग अलग्याउनु हुँदैन । खालि पुस्तक पढ्नुभन्दा व्यवहारमा प्रयोग गर्नु बढी महत्वपूर्ण छ । वच्चाहरूलाई खालि आडम्बर देखाउने गर्न दिनु हुँदैन । आफ्ना आमाबाबुहरू र गुरुहरूलाई देखाउन मात्र धार्मिकनिष्ठाको स्वांग देखाउने गर्न दिनु हुँदैन । तिनीहरूलाई जाँचमा पास गर्नको निम्ति मात्र धर्म सिकाउने होइन । धर्मको शिक्षा प्रयोगमा ल्याउनको लागि प्राप्त गर्नुपर्छ । 'धम्मपद' मा भनिएको जस्तो व्यवहारमा प्रयोग नगरी खालि धर्म सिक्ने व्यक्ति त्यो गोठाले सरह हो जसले अरूको गाई मात्र चराउँछ तर दूध पिउन पाउँदैन ।

आजकल कुनै कुनै यस्ता अप्रासंगिक विषयहरू पढाइन्छ जुन लामो समयमा कुनै कामै नआउने हुन्छ । ती विषयहरूको ठाउँमा युवाहरूलाई फाइदा हुने र चाख लाग्दो विषयहरू पढाउनुपर्छ ।

शिक्षामाथि बढी जोड दिँदै बच्चाहरूको स्वास्थ्यमाथि ध्यान नदिनु हुँदैन । कुनै राष्ट्रको लागि शिक्षित भएपनि अस्वस्थ व्यक्तिहरू उपयोगी हुन सक्दैन ।

४. चौथो कर्तव्य हो सुहाउँदो व्यक्तिसँग विवाह कर्म गरीदिनु ।

क्रमश:

Downloaded from http://www.dhamma.digital

अनन्त ज्योतिः – १७

श्रद्धेय भिक्षु सिङ्ग युनका धर्मचिन्तन
अनुवाद- देवकाजी शाक्य

१८१

– तिमीलाई काम गर्न मन लागेको अवस्थामा तिमी छिटो थकित हुँदैनौ ।
– साथीहरूका साथ मन परेको अवस्थामा तिम्रो घुमफिर छोटो लाग्छ ।

१८२

– आफ्नो लाभबाट फाइदा उठाउनु सामान्य कुरा हो ।
– आफ्नो नोक्सानबाट फाइदा उठाउनु बुद्धिमानी हो ।

१८३

– आमाबाबुको लागि करूणा छोराछोरीप्रतिका उत्कृष्ट धर्मको भाव हो ।
– नातागोताको लागि करुणा प्रेमभाव हो ।
– शिक्षक र साथीहरूका लागि करूणा सत्यनिष्ठा भाव हो ।
- चेतनशील प्राणीका लागि करुणा उपकार हो ।

१८४

– समयको सदुपयोग कसरी गर्ने भन्ने कुरा थाहा छ भने तिमी बुद्धिमान हौ ।
– अरूको भलो कसरी गर्ने भन्ने कुरा थाहा छ भने तिभमी ऋषिमुनि हौ ।

१८५

– प्रशंसा गर्नु भनेको चमकदार जिब्रो हुनु हो ।
– दुःखलाई देख्नुको अर्थ चहकिला आँखाहरू हुनु हो ।
– दुःखलाई सुन्नुको अर्थ तीखा कानहरू हुनु हो ।
– करूणामयी हुनुको मतलब सबैका हृदय छुने बन्नु हो ।

१८६

– टेलिफोन र रेडियोले हामीलाई दैवी कान प्रदान गर्छन् ।
– टेलिभिजन र सिनेमाले हामीलाई दैवी आँखा प्रदान गर्छन् ।
– समाचारपत्रहरू र पत्रिकाहरूले हामीलाई जादूका गलैचा दिन्छन ।
– कम्प्यूटर र इन्टरनेटले मानिसहरूका मनलाई पढ्न दिन्छन ।

१८७

– उदार चित्त बोकेका मानिसहरू लोभी लालची हुँदैनन् ।
– आफ्ना जीवनलाई बलिदान दिनेहरू दुष्ट बदमास हुँदैनन् ।
– सांसारिक इच्छा र चाहनाबाट विरक्त भएकाहरू ख्यातिको लागि लडाई लड्दैनन् ।
– आफ्ना आमाबाबुलाई इज्जत प्रदान गर्न प्रयत्न गर्नेहरू नालायक हुँदैनन् ।

१८८

– समय जीवन हो, समयको सदुपयोग गर्नु भनेको जीवन बचाउनु हो
– समय जीवन हो, समय खेर फाल्नु जीवन नष्ट गर्नु हो ।

१८९

– समयलाई राम्रो तरिकाले बिताउनु जीवनको ढुकुटी भर्नु हो ।
– समयलाई पकड्नु भनेको जीवनलाई वशमा राख्नु हो ।

१९०

– सिक्नु ज्ञानको लागि मात्र होइन, प्रज्ञाको विकास गर्नको लागि पनि हो ।
– अध्ययन गर्नु पण्डित्याइको लागि होइन, व्यवहारमा प्रयोग गर्नको लागि हो ।
– सहिष्णु व्यक्तिहरू धनी र उदार हुन्छन ।

१९१

– सहिष्णु व्यक्तिहरू धनी र उदार हुन्छन ।

१९२

– जीवन सत्तरी वर्षको उमेरमा शुरू हुन्छ । त्यस्तो उमेर मा पनि हामी करूणामयी हुन सक्छौं प्रतिज्ञा गर्न सक्छौं ।

१९३

– हामी मध्ये धेरै कम सत्तरी वर्षसम्म पुग्छौं । यत्तिबेला गुणवान हुन्छौ र उपलब्धि हासिल गनृ सक्छौ भने हामी अनन्त जीवनको रसास्वादन गर्न सक्छौ ।
– नैतिकता र असल कार्यहरू हाम्रा असफल नहुने लगानीहरू हुन ।
– करूणा तथा प्रेम अभेद्य ढाल बन्न सक्छौं ।

१९४

– गर्न सक्ने जत्ति काम गर्न सकेमा हामी मृत्यसंग डराउन जरूरी छेन ।
– दिनसक्ने जत्ति कुरा समाजलाई दिन सकेमा हामी मृत्युपछि पनि बाँच्छौ ।

क्रमशः

Downloaded from http://www.dhamma.digital

बुद्धको कल्याणमित्र यशोधरा

✍ पूर्णमान महर्जन

आजभन्दा २६३४ वर्ष अघि इशापूर्व ६२३ मा नेपालको लुम्बिनीमा जन्मनु भएका महामानव बुद्ध एशियाको मात्र नभई बिश्वकै प्रकाशको रूपमा चिनिन्छ। किनभने सम्पूर्ण मानव मात्रको कल्याणको लागि उहाँले दिनु भएको ज्ञान आजको २१ सौं शताब्दीमा पनि निकै सान्दर्भिक, समयसापेक्ष एवं मननयोग्य छ र उनै सम्यकसम्बुद्ध सिद्धार्थगौतम राजकुमारको रुपमा शुद्धोदन महाराजको राजदबारमा छँदा १६ वर्षको उमेरमा सुप्रबुद्ध र अमिताको कोखबाट जन्मिएकी यशोधरालाई यशोधरा वाहेक भद्रकाञ्चना, राहुलमाता, विम्बादेवी, विम्बासुन्दरी, सुभद्रका आदि नाउँले चिन्ने गरेको पाइन्छ। तर सिद्धार्थ यशोधरालाई प्रेमपूर्वक गोपा भनेर बोलाउँथे। यशोधरा सिद्धार्थ जन्मेकै दिनमा जन्मेकी थिइन्। यशोधरा बाहेक सिद्धार्थ जन्मेकै दिनमा जन्मेका कन्थक घोडा, सारथी छन्दक, बोधिवृक्ष (पिपल), कालउदायी आदि थिए।

यशोधरा सिद्धार्थ गौतमको गृहस्थ जीवनको धर्मपत्नी मात्र नभई बुद्धत्व प्राप्तिका लागि सहयोग गर्ने एक अग्रणी कल्याणमित्र पनि थिइन्। ४ असंख्य र १ लाख कल्प अघि जन्मेका सुमेध ऋषि, जसले पुरानो पुण्य कर्मको कारणले दिपंकर बुद्धको सम्पर्कमा आएर "म पनि यी, दिपंकर भगवान झैं सम्यकसम्बुद्ध बन्छु" भनी दृढ संकल्प गरेका थिए, उनैको धर्मपत्नी सुमित्रा (यशोधरा) थिइन्। त्रिकालज्ञ दिपंकर बुद्धले सुमेधको यस्तो तीव्र धर्मकामना देखेर उनलाई अपरिमित कल्प वितेपछि यो व्यक्ति लोकमा बुद्धबन्नेछ, भनी आर्शिवाद दिनुभयो। यही सुमेधको लागि बोधि बीज बन्यो। त्यसबेला सुमेधको धर्मपत्नी सुमित्राले पनि सुमेधको बोधिचर्यामा कहिल्यै कुनै अवरोध गर्ने छैन। बरू सधैं सहयोग गर्नेछु भन्दै संकल्प गरेकी थिइन्। दिपंकर बुद्धले पनि सुमेधको बोधिचर्याको क्रममा सधैं सुमित्रा (यशोधरा) सुमेधकी प्रिया तथा सहचारिणी हुनेछन् भन्ने भविष्यवाणी गर्नु भएको थियो। त्यसबेला देखि बुद्धत्व प्राप्त नभएसम्म यशोधराले युगौंयुग अनि कल्पौं कल्पसम्म प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रूपमा बुद्धत्वको प्राप्तिका लागि योगदान गर्दै आउनुभएको व्यहोरा विभिन्न जातकहरूमा उल्लेख भएको पाइन्छ।

वेस्सन्तर जातक अनुसार वेस्सन्तर शिवि देशका सञ्जय राजाको पुत्रको रूपमा जन्म भएको थियो। विभिन्न वस्तुहरू दान गर्ने क्रममा वेस्सन्तरले देशको लक्ष्मीको रूपमा निरको मंगल हात्ती दान गरेपछि जनताहरूले युवराज वेस्सन्तर लाई राजदरबारबाट निकाला गर्न राजासँग माग गरे। वेस्सन्तरले त्यसकुरालाई सहर्ष स्वीकारे। तर वेसन्तरको पत्नी मद्रीले आफ्नो पतिलाई छोडेर दरबारमा बस्न मानेनन् र पत्नी, छोराछोरी सहित दरबार छोडे। मार्गमा परिवार सहित रथ लिएर जाँदै गर्दा एक जनाले सोहि रथ माग्यो, त्यो पनि बेस्सन्तरले दान गरे। पछि पत्नी मद्री, छोरा कुस र छोरी कृष्णा लिएर वङ्क पर्वततिर हिडे। एकदिन मद्री फलफूल लिएर फर्केर आउँदा आफ्ना छोराछरी नदेखेपछि खोज्न थालिन् र अन्तमा पतिसँग गएर सोधिन "हाम्रो बच्चाहरू कहाँ छन्?" हाम्रा बच्चाहरू दान गरे। हे मद्री पुत्रपुत्री दानलाई तिमी अनुमोदन गर भनी वेस्सन्तर पत्नीलाई भने। आफ्ना छोरो छोरीको माया कसलाई लाग्दैन र पत्नी मद्रीले भनिन् "दान दिएपछि चित्तलाई प्रसन्न पार्नुहोस, जसरी कुवाले सबैलाई पानी दान दिन्छ, त्यसरी नै पुन:पुन: दान दिनुहोस्" भन्दै वेस्सन्तरको छोराछोरी दान कार्यलाई मद्रीले अनुमोदन गरिन्। भोलिपल्त विहानै पुन: एक याचकले वेस्सन्तरकी पत्नीलाई मागेर लगे। तापनि उनी क्रोधित भइनन् रोइनन् पनि। कारण उनले पतिको स्वभाव पूर्ण रूपमा बुझेकी थिइन्। यसरी मद्री (यशोधरा) ले वेस्सन्तरको बुद्धत्व प्राप्तिमा दानपारमिता पूर्ण गर्न कल्याणमित्र बनेकी थिइन्।

पूर्वजन्महरूमा मात्र नभई सम्यकसम्बुद्धको अन्तिम जन्ममा पनि यशोधरा कल्याणमित्र बनिन्। २९ वर्षका उमेरमा यशोधराले राहुललाई जन्म दिएकी थिइन्। त्यही दिन महाभिनिष्क्रमणको बेला सिद्धार्थलाई आफ्नो नवजात पुत्रको अनुहार एकपटक हेर्न मन लाग्यो। खोपीमा आमाछोरा निदाइरहेको देखेपछि बुद्धत्व प्राप्तीपछि आएर भेट्ने भावना पलायो र गृहत्याग गरे। पछि सारथी छन्दकले राजदबार फर्केर यशोधरालाई सिद्धार्थको गृहत्यागबारे

Downloaded from http://www.dhamma.digital

सबै कुरा सुनाए। यशोधराको हृदय फुट्ला जस्तो भएपनि श्रद्धाका आँसु खसाली भनिन् "मेरो पतिलाई कुनै विघ्न नपरोस् र वहाँले चिताउनु भएको जगत उद्धारको महान कार्य निर्विघ्नपूर्वक चाँडै सफल होस्"। कुनै बौद्ध साहित्यमा सिद्धार्थले आफ्नो गृहत्याग बारे यशोधराको के निर्णय छ भनी सोधेको कुरा उल्लेख छ । त्यसक्रममा यशोधराले "यदि राहुल सानो नभएको भए म पनि सँगै प्रव्रजित हुने थिएँ। तपाईले सम्पूर्ण मानव जीवनमा सुख दिन सक्ने नयाँ मार्ग पहिल्याउन सक्नु हुनेछ" भनी प्रेरणा दिएकी थिइन्। यसबाहेक सिद्धार्थले बोधिज्ञान प्राप्त गर्न ६ वर्षसम्म गरेको दुश्कर चर्याको दरबार भित्रको भौतिक सुख सुविधाहरू सबै त्याग गरेर दरबारमै बसेर यशोधराले पतिलाई साथ दिएकी थिइन् । यो कुरा बुद्धको प्रथम दरबार आगमनमा शुद्धोदन महाराजले आफ्नी बुहारी यशो धराको गुण वर्णन गर्दै "भगवान् ! मेरी बुहारी यिनी साह्रै शिलवती छिन्। तपाईको काषायवस्त्र धारण गर्नुभयो भन्ने कुरा सुनेर यिनले पनि त्यही दिनदेखिन् राजवस्त्र छाडी काषायवस्त्र धारण गरिन्। तपाईले फूलमालादि धारण गर्न छोड्नु भयो भन्ने सुनी यिनले पनि रत्नमालादि गहना लगाउन छोडिन् । तपाईले अग्लो पलंगमा शयन गर्न छाड्नुभयो भन्ने सुनी यिनले पनि भुईमा नै सुत्ने गर्न थालिन । तपाईले एक छाक मात्र खानु हुन्छ भनी सुनेर यिनले पनि एक छाक मात्र खान थालिन् । शरीर यहाँ रहेपनि मन सधैं तपाईमा लगाई सदा तपाईकै मात्र ध्यान गरी दान पुण्य गर्दै गरिबहरूलाई खुवाई अप्रमादी भई मैत्री भावना राखि राजभवनमा बसी तपाईकै पद गमन गरिरहेकी छिन् "भन्ने कुरा व्यक्त भएबाट स्पष्ट हुन्छ ।

कपिलवस्तु दरबारमा भगवान बुद्धले धर्मदेशना र सद्मार्गको शिक्षा दिने क्रममा यशोधरालाई भन्नुभयो "म तिम्रो प्रेम, सहयोगर सदभाव कहिल्यै विर्सने छैन्। हरेक जन्ममा हामीसँगै बस्दै आएका छौ" भनी बुद्धले यशोधरालाई चन्द्रकिन्नर र चन्द्रकिन्नरी जातक (दुवैको पूर्वजन्मको घतना) सुनाउनु भयो । पछि यशोधराले सात वर्षको पुत्र राहुललाई आफ्नो पिता बुद्धसँग अंश माग्न लगाई राहुलको प्रव्रजित कार्यमा सहयोग गर्नुभयो । शुद्धोधन महाराजको निर्वाण पछि यशोधराले गृहस्थ जीवन परित्याग गरी भिक्षुणी संघमा प्रवेश गरेकी थिइन। उनमा श्रृद्धि, दिव्यश्रोत, दिब्यचक्षु, चेतोपरिय ज्ञान, पूर्वे-निवासानुस्मृति ज्ञान, आश्रवक्षय ज्ञान विद्यमान भएको हुनाले यशोधरालाई महाभिज्ञालाभिनी भिक्षुणी पनि भनिन्छ। यसरी यशोधराले जन्मौ जन्म अनि कल्पौ कल्पसम्म बुद्धको समिपमा रहेर बुद्धको बुद्धत्व प्राप्ति एवंम बुद्धधर्ममा पुऱ्याउनु भएको योगदानको जति उल्लेख गरेपनि कमै हुनेछ। यसैले यशोधरा एकातिर चीरकालदेखि बुद्धको सच्चा र अग्रणी कल्याणमित्ररूपी रत्न थिइन् भने अर्कोतिर सम्पूर्ण मानवको लागि प्रेरणाकी स्रोत पनि । अन्तमा ७८ वर्षको उमेरमा उनले निर्वाण प्राप्त गरिन् । ❖

बनेपा ध्यानकुटी मैत्री केन्द्र बाल आश्रमलाई सहयोग

१. नानु मैया शाक्य, नेत्र शाक्य बुद्ध नगर, नयाँ वानेश्वर स्व. पिता बाबु काजि शाक्यको पूण्यस्मृतिमा बालिकाहरूलाई भोजनको लागि रू. ३३००/–

२. ताईवानका दाताहरू बाट	रू. २००/–
३. डा. मुकेश झा, जनकपुर	रू. १०००/–
४. जगत शोभा तुलाधर, दगु बहा: असन	रू. १०००/–
५. बाबु राजा तुलाधर, ग्लाश हाउस, असन	रू. ५००/–
६. केश चन्द्र शाक्य, बनेपा	रू. ६००/–

आजीवन वार्षिक भोजन प्रदान गर्ने दाताः

विजयमान सिंह, अजयमान सिंह तुलाधर न्यू नेपाल प्रेस परिवारको तर्फबाट दिवंगत **माता निलशोभा तुलाधर**को पुण्यस्मृतिमा आजीवन वार्षिक भोजनको लागि रू. १५,०००/– प्रदान गरिएको छ ।

"धेरै बोल्ने गर्दैमा धर्मधर कहलाइन्न, थोरै मात्र सुनेर पनि तदनुसार आचरण गर्ने नै धर्मधर कहलाइन्छ, उसको धर्ममा प्रमाद हुँदैन।" – धम्मपद

Downloaded from http://www.dhamma.digital

cfkm\gf]bz{g g}k/dfTdfsf]bz{g xf]

✍ **नरेन्द्रनाथ भट्टराई**

भक्ति, तप ज्ञान, ध्यान जुनसुकै मार्गबाट हिँडे पनि जबसम्म आफ्नो महत्त्व थाहा हुँदैन अर्थात् आत्मबोध हुँदैन तबसम्म परमात्माको दर्शन हुँदैन ।

एकजना राजाले एउटा सन्तकहाँ गएर "के गरेमा भगवान्को दर्शन होला ?" भन्ने प्रश्न राखेछन् । सन्तले एउटा ढुंगो झोलाबाट झिकेर, "दिनदिनै यो ढुंगाको पूजा गर्नु, फूल, अक्षता, नैबैद्य चढाउनु भगवान नभेटिञ्जेल पूजा गर्न नोछोड्नु" भनी पठाइदिए । राजा नित्य विधि पूर्वक पूजा आजा गर्न लागे । एकदिन राजा पूजा गरिरहेका बेला एउटा मुसो आएर अक्षता र नैबेद्य खाएको देखे । यो देखेर उनले सोचे, मैले चढाएका अक्षता र नैवेद्य मुसोले खाएकोले अक्षता नैबेद्य नखाने ढुंगाको भगवान भन्दा त चढाएका कुरा खाने यही मुसो नै पो भगवान् रहेछ भन्ठानी त्यसदिन देखि मुसाको पूजा गर्न थाले । एकदिन उनले एउटा बिरालोले त्यो मुसा समाटेर खान लागेको देखे । त्यो देख्दा मुसालाई पनि खाने बिराले पो झन् ठूलो भगवान रहेछ भन्ठानी विरालोको पूजा गर्न थाले । अनि दिनपछि एउटा कुकुरले त्यो विरालोलाई लघारेको र बिरालो भागेको देखेर कुकुर पो भगवान् रहेछ भन्ठानी कुकुरको पूजा गर्न थाले । एकदिन पूजा गर्न कुकुर खोज्दै जाँदा कुकूर त रानीको पछि पछि लागेर रानीको कोठामा पुगेर रानीको खुट्टा मुनि बसिरहेको देखेर कुकूर भन्दा त रानी पो ठूली रहिन्छन् भनी रानीको पूजा गर्न थाले । रानीले 'के गर्न लागेको' भनी विस्मय प्रकट गर्दै सोद्धा राजाले आफूले सोचेका सबै कुरा भने । रानीले भनिन्, 'म हजुरकी दासी । हजुर मालिक, मालिकले दासीको पूजा गर्नु हुँदैन । यो कुरा सुन्दा राजाले आफ्नो महत्त्व थाहा पाए । त्यस दिन देखि राजाले आफै लाई खोज्न थाले । खोज्दा खोज्दै आफूलाई भेटेर आफैमा मस्त रहन थाले ।

आत्मदर्शन नै परमात्माको दर्शन हो आत्मा अर्थात आफू नै परमात्मा हो आफू भित्र एकै पटक पुग्न, डुब्न गाहारो हुनाले अरूबाट सुरू गर्नुपर्छ । राजाले ढुंगा होइन मुसा हो, मुसा होइन बिरालो हो, बिरालो होइन कुकूर हो, कुकूर हो इन रानी हो, रानी होइन आफै हो भनेर आफूभित्र पस्दा परमात्मा दर्शन पाएझैं हामीले पनि यो त होइन, यो पनि होइन, यो पनि होइन भन्दै अगाडि बढ्दै गएमा आफू भित्र सजिलै संग पसिन्छु । सही अर्थमा परमात्माको दर्शन यही हो ।

असत्य, अनित्य (नभएको र नरहने) कुरालाई यो असत् हुन् भन्ने कुरा राम्ररी बुझेर तिनलाई वास्ता गर्न छोड्दै गएमा चाँडैनै सत्य र नित्य (भैरहेको र रहिरहने) परमात्माको दर्शन हुन्छ । ❖

(१) एउटा मात्र कुहिएको फलफूलको साथमा पर्न गयो भने नकुहिएको फलफूल पनि कुहिन थाल्छन् । यसैगरी एकजना पनि पापीको संगतमा पर्न गयो भने असल मानिस पनि चाँडै नै पापी बन्न थाल्दछन् ।

(२) जुन सम्पत्ति दान गर्दा झन झन वढ्न थाल्छ त्यही नै सच्चा सम्पत्ति हो , यस सम्पत्तिको नाम हो ज्ञान ।

(३) जिब्रो इन्द्रिय (स्वाद लिने र बोल्ने) एउटा मात्र नियन्त्रण गर्न सकेमा अरू सबै इन्द्रिय स्वत: नियन्त्रित हुन्छन । खुट्टा चिप्लिएए, हात-खुट्टा भाँचिन सकला तर जिब्रो चिप्लिए जीवन नै बर्बाद पार्न सक्छ । गोलीको चोट निको पनि सकिन्छ तर बोलीको चोट कहिल्यै निको हुँदैन ।

साभार- परमात्माको दर्शन
(चिन्तनद्धारा)

"बुद्धिमान मानिसले डोरीको, काठको तथा फलामको बन्धनलाई कडा बन्धन मान्दैन । अति कडा बन्धन धन, सम्पत्ती, पुत्र, स्त्री आदिमा रहेको आशक्ति हुन्छ । मानिसलाई अधोगतिमा (निच अवस्थामा) लैजाने, तोड्ने बहुतै कठीन पर्ने यस्तो बन्धनलाई तोडी काम सुखको इच्छा नराखी बुद्धिमानहरू प्रवर्जित (शन्यासी) हुन्छन् ।" – धम्मपद

Downloaded from http://www.dhamma.digital

a'4 wd{\du+n

✍ **प्रेमलक्ष्मी तुलाधर**

थ:त व कत: यात भिं जुइगु सुख,शान्ति,कल्याण हित उपकारी जुइगु ज्यायात हे मंगल कर्म धाइ सकलसितं मंगल धई, अमंगल सुयातं नं यई मखु । थ्व प्राणी मात्रया स्वभाव ख: । मंगल जुइगु ज्या यायेत झीसं सत्प्रयास यायेमा: । बल, बुद्धि, युक्ति व प्रज्ञा ज्ञानं खंका: ज्या याय् मा । झी मनूतयसं याउँक भिं जुइगु मंगल जुइगु स्वयेगु कायेगु (इच्छा) मनं तुनाच्वनी तर बुइँ छ्व् लयेत छ्वपुसा पीमा:, वा लयेत वापुसा पीमा: । पुसा मपीकं छुं नं लय् दई मखु । झीसं धर्म, कर्म, भिंगु मन शुद्ध याना: मनयात संयमय् तया: पुण्यरूपी कर्म हे भिंगु मंगलगु छ्व, वा लये थें लय् दइगु पुण्यया फल ख: ।

पुण्यं हे झीगु जीवनय् सफलता चूलाका बी । थुकियात हे मंगल धाई । तर झी मनूतयसं मसिउ धात्थें मंगल धाइगु छु ख: अप्पो मनूतयसं थ:पिं छे नं पिहाँ वने बलय् जा:गु घ: धौ, आदि स्वयगुयात मंगल भा:पी ।

मनूतयसं भिंगु मभिंगु, मंगल, अमंगल, साइत कुसाइतयातं हे मू विया: स्वइ च्वनी । गुकिं याना: खिउँगु थासय हे न्हया: वनेगु स्वयाच्वनी । तुयूगु थासय् वनेगु थुइका स्वइ मखु ।

वास्तबय् मंगल धयागु झीगु ज्याय् निर्भर जुई । अमंगल ज्या याना: मंगल (भिं) जुइगु मनसुवा यानाच्वनी अले गथे याना: जुइ कल्याण ? भिंगु कर्म अनुसार ज्या यात धा:सा मंगल जुइमा: धका: धयाच्वने हे स्वा: । अथे हे भिंगु फल बिया: मंगल जुया: थ:गु जय जुयाच्वनी ।

झीसं पञ्चन्द्रिययात महत्त्व विया: य:गु मय: गुयात मंगल अमंगल धायेगु याना च्वना । वास्तवय् मन, वचन, शरीरं गथे यानागु ख: उकी हे भर परे जुई । अथे हे तुं कर्त्तव्य,अकर्तव्यया दुने नं सुलाच्वंगु दई मंगल अमंगल । तर मनूतयसं मथू भिंगु कर्म फलं भिं जुई मभिंगु कर्म फलं मभिं हे जुई धका: । गबलें गबलें लँय् वनेबलय् प्वंगु घ: खनीगु, सर्प, भौचां लं त्वा: ल्हाईगु घटना जुइबलय् कुसाइत जुल धका: मन खिन्न जुइका च्वनी । तर पशुतयसं छु सिउ वं याना: मनूतय्त मभिं जुई धका: । मोटरय वनाच्वनाबलय् सर्प वा भौचां लँ त्वा:ल्हात धका: मोटरं क्येका: स्याना: अमंगलयात मंगल धका: भिं यानागु दु धका: दुविधाय् दुनाच्वनी । करपिंत स्याना: थ:त भिं याये धयां भिं जुइ ला ? वहे अज्ञानतां याना: थम्हं यानागु ज्यां हे थ:त दशा जुया: लिउलिउ व:गु अमगंल यात होश मतसे जात: क्यना: दशा फायेका: जुइ ।

छन्हु मंगल अमंगलया खँय् मनूतय् दथुई नं खँल्हावल्हा जुल खनिं । गथेकी तुयूम्ह सा, धौ, दुरू आदि खनीगु, लुँवह: थीगु सा:सा:गु भोजन यायेगु यइपुगु स: ज्यनेगु आदियात मंगल धका: ज्यायात मू मविसे खँयात जक ब: बिया: खँ ल्हायेगु यानाच्वन ।

सुनानं थ्व खँयात क्व:छी मफया: भगवान बुद्धयाथाय् वना: धात्थेंयागु मंगलया मू खँ थुइकेत कुत: यात । भगवान बुद्धं आदि मध्ये कल्याण जुइगु खँ ध्वाथुईका बिज्यात । गथे कि स्वयेगु, थीगु, नयेगु, नतुनेगु, न्यनेगु स्वयाँ नं काय्, वाक चित्त शुद्ध याना: मनय् दुने च्वंगु राग, द्वेष, क्लेश, मोह, अविद्या आदियात मनंनिसें लिकया: वाछुवया: विवेक, धैर्य, इमान्दारी, मेहनत याना जुइगु हे थ:त नं कत: यात नं भिं जुइगु ज्या व मंगल धाइ धका: ३८ पु मंगल सूत्रय् खँ कनाविज्यात । गथे कि मूर्खतय्गु संगत मयायेगु, हनेवहपिंत हनेगु, भिंगु थासय् च्वनेगु व न्हापाया जन्मया पूण्य दुम्ह जुइगु, थ:त म्हसिका: भिंगु लँपुइ न्हया: वनेगु, स: सिउ व बहुश्रुत जुया: दोष मदुगु ज्या यायेगु नं मंगल ख: ।

अथेहे नियम दुने च्वना: बानीव्यहोरा बाँलाका: शिक्षित जुया थें सुभाषित बोलि वचनम्ह जुइगु नं मंगल ख: । मां बौया सेवा याय्गु परिवारयात भरण पोषण याना: मभिंगु ज्या मयाय्गु शुद्धवान जुया थें आचरण याना ! थ: थिति पिंत ग्वाहालि यायेगु, धार्मिक दोष मदुगु ज्या याना काय, वाक, चित्त शुद्ध याना पाप मयायेगु ।

काय्य:गु पदार्थ मत्वनेगु धर्मय् पला: तयेगु, गौरब इज्जत तयेगु ज्या याना विनम्र स्वभाव देयेका: सन्तोषि जुया: गुण धर्म लुमंका: इलय ब्यलय धर्मया खँ न्यनेगु सह: यायेगु बानी दयेका: आज्ञाकारी जुया: भिंपि श्रमण, पण्डितपिनिगु दर्शन यायेगु नं मंगल ख: अथेंतु मनयात चिना: ध्यान भावना यायेगु, चतुआर्यसत्ययात थुइका: निर्वाणया लँपुई न्हया:वनेगु, बह्मचर्य पालन यायेगु,लोक धर्मं थीबलय विंचलित मज्वीगु, राग, द्वेष मोहरहित जुया: भय चिन्ता मकायेगु नं मंगल ख: ।

वसपोल भगवान बुद्धं कनाविज्यागु थुगु **"३८ पु मंगल सूत्र"** यागु खँयात न्हापां निसें अनिवार्य रुपं स्कूल तगिंलय आख: ब्वंकेगु यागु जूसा थौकन्हययापिं ने तात व अनैतिक ज्या याना च्वंपि मनूत नं भिं जुया: धैर्य पूर्वक नैतिकताय् च्वना: ज्या याइपिं जुया: देशय हाहाकार हिंसा, वन्द, हडताल मयासे धाथें बुद्ध भगवान बूगु देय, धाय् ल्वइगु ख: । तर बुद्ध शिक्षायात थुइका: पालना मया: गुलिं थौं थज्या:गु हबिगत व:गु ख: । थुलि गुणं पूर्णम्ह मनू जुइफत धा:सा न्हाबलें कल्याण, मंगल जुई व कुशल कर्म दयेकेत ग्वाहालि जुया न्हया: वने फई । जन्म मरणं मुक्त जुईगु निर्वाणया लँपु नं थ्वहे ख: । ❖

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्मकीर्ति विहार — गतिविधि

अल्पकालिन श्रामणेर, प्रव्रजित गुरूमां एवं ऋषिणी प्रव्रज्या कार्यक्रम सम्पन्न

अल्पकालिन श्रामणेर प्रव्रज्या, गुरुमां प्रव्रज्या र ऋषिणी प्रव्रज्या कार्यक्रममा सहभागी भएका वालवालिकाहरूकासाथ भन्ते गुरुमांहरू लगायत अन्य उपासकोपासिकाहरू

२०६७ पौष १७ – २३
स्थान- बौद्ध जन विहार, सुनागुठी, ललितपुर ।

धर्मकीर्ति बिहार स्थापना काल देखि नै समय समयमा बुद्ध शिक्षालाई बाल बालिकाहरूले सानै देखि मनन गर्न सकुन् भन्ने हेतु विभिन्न रचनात्मक कार्यहरू संचालन गर्दै आएको छ । ती कार्यहरु मध्ये अल्पकालिन प्रव्रज्या कार्यक्रम पनि एक हो । यस कार्यक्रमलाई अझ व्यवस्थित गर्नको लागि धर्मकीर्ति विहारका विभिन्न इकाईहरू मध्ये एक धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीले समयको माग र यस कार्यक्रमको प्रभावकारितालाई मध्य नजर राखी अल्पकालिन प्रव्रज्या उपकमिटी गठन गरी विधिवत् रूपमा २०५२ पौष १३ देखि १९ गते सम्म धर्मकीर्ति वसुन्धरा विहारमा ७ जना श्रामणेर र १ जना प्रव्रजित गुरूमाँ, १४ जना ऋषिणी प्रव्रज्या गरी शुरूवाट गरिएको थियो । यस कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने क्रममा यस पटक बौद्ध जनविहार, सुनागुठी ललितपुरमा दशौं पटकको अल्पकालिन प्रव्रज्या कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ । धर्मकीर्ति बौद्ध अध्यन गोष्ठी, धर्मकीर्ति विहारबाट आयोजित दशौं पटकको यस अल्पकालिन श्रामणेर, प्रव्रजित गुरूमां एवं ऋषिणी प्रव्रज्या कार्यक्रममा १० वर्ष देखि १५ वर्ष सम्मका बालवालिकाहरू सहभागी रहेका थिए । उक्त शिविरमा १५ जना वालकहरू श्रामणेर, १ जना वालिका प्रव्रजित गुरूमां र २७ जना बालिकाहरू ऋषिणी प्रव्रजित भएका थिए । इन्दावती गुरूमां र अमीरकुमारी शाक्यको संयोजकत्त्वमा सञ्चालित उक्त साप्ताहिक कार्यक्रममा नैतिक शिक्षा, चित्रकला, सरसफाई, उद्घोषण कला, आदि गरी ज्ञानवर्द्धक, रचनात्मक एवं मनोरञ्जनात्मक शिक्षाहरू समेटी कक्षा संचालन गरिएको थियो ।

कार्यक्रमको पहिलो दिन पौष १७ गते दिउँसो २.३० बजे धकीबौ अध्ययन गोष्ठीका सचिव लोचनतारा तुलाधरले कार्यक्रम संचालन गरी स्वागत भाषण गर्नुभएको थियो । बौद्ध जनविहारका प्रमुख धम्मगुप्त भन्तेको सभापतित्त्वमा

Downloaded from http://www.dhamma.digital

र धर्मकीर्ति विहारका अनुपमा गुरूमांको आतिथ्यमा संचालित उक्त कार्यक्रममा बौद्ध जन विहारका अध्यक्ष तुलसीलाल महर्जनले आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएको थियो। इन्दावती गुरूमाँले कार्यक्रमको झलक तथा मन्तव्य व्यक्त भएको थियो भने धम्म गुप्त भन्तेले कार्यक्रममा सहभागी भएका श्रामणेर, गुरूमां एवं ऋषिणी बाल-बालिकाहरूलाई शील प्रार्थना गराउनु भइ ओवाद दिनुभएको थियो। यसरी नै अनुपमा गुरूमांले धर्मदेशना गर्नु भएको उक्त कार्यक्रममा अमीर कुमारी शाक्यले धन्यवाद ज्ञापन गरी कार्यक्रम विसर्जन गर्नु भएको थियो।

उक्त साप्ताहिक कार्यक्रमको संक्षिप्त विवरण यसरी रहेको थियो–

क्र.सं.	मिति	विषय	प्रवचक	विषय	प्रशिक्षक
१	२०६७/९/१७ ”	बौद्धिक ज्ञान ”	धम्मगुप्त भन्ते अनुपमा गुरूमां	नैतिक आचरण	इन्दावती गुरूमां
२	२०६७/९/१८	मांया गुण	अनुपमा गुरूमां	मंगल सुत्त ” M.C. ”	मदनरत्न मानन्धर नविन चित्रकार रीना तुलाधर
३	२०६७/९/१९ ”	दशपारमिता	इन्दावती गुरूमां	स्वास्थ्य शिक्षा बुद्ध जीवनी	तारादेवी तुलाधर जनक भन्ते
४	२०६७/९/२०	मंगल सुत्त	पञ्ञारत्न भन्ते	M.C. चित्रकला चित्रकला	नविनचित्रकार उत्तम भन्ते रत्नकाजी शाक्य
५	२०६७/९/२१	एक दिवशिय ध्यान शिविर	सत्य नारायण गोयन्का भिडियो मार्फत	विपश्यना ध्यान	विवेक डंगोल
६.	२०६७/९/२२ २०६७/९/२२	नागदह भ्रमण	धम्मगुप्त भन्ते	सुनागुठी गाउँ भ्रमण सुरुसुरु न्ह्यस: खुरुखुरु सिरपा:	उत्तम भन्ते इन्द्रकुमार नकर्मी विकास तुलाधर

पौष २४ गते शुक्रवारका दिन श्रद्धेय भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको सभापतित्त्व एवं भिक्षु धम्मगुप्तको प्रमुख अतिथित्वमा समापन समारोह संचालन गरिएको थियो। उक्त कार्यक्रममा अल्पकालि प्रव्रज्या समारोहमा सहभागी भएका वाल बालिकाहरू मध्येबाट ऋषिणी भएका रश्मी मानन्धरले उद्घोषण गरेको थियो। उक्त कार्यक्रममा स्वागत गान प्रस्तुत गरिएको थियो। स्वागत गानमा भाग लिएका बालबालिकाहरू यसरी रहेका थिए-विमुक्त तुलाधर र रिशु शाक्य। यसरी नै ऋषिणी सिरपा चित्रकारले स्वागत भाषण गरेको थियो। सहभागी बालबालिकाहरू मध्ये श्रामणेर अनुप

अल्पकालिन ऋषिणी प्रव्रज्यामा सहभागी वालिकाहरू

Downloaded from http://www.dhamma.digital

मानन्धर, ऋषिणी प्रियंका श्रेष्ठले आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गरेका थिए। यसरी नै बौद्ध जन विहारका अध्यक्ष तुलसीलाल महर्जन र कार्यक्रम संयोजिका इन्द्रावती गुरूमांले पनि आ-आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएका थिए।

यस दिनको कार्यक्रममा धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीद्वारा बौद्ध जन विहार प्रमुख श्रद्धेय धम्मगुप्त भन्तेलाई स्वयम्भू स्तुप र धर्मकीर्ति लोगो उपहार चढाएको थियो।

बौद्ध जनविहार समितिका अध्यक्ष तुलसीलाल महर्जन लगायत यहाँका उपासक उपासिका हरू र यस कार्यक्रमका स्वयम सेवक, सेवीकाहरू भई सहयोग गर्नुहुने सहयोगीहरूलाई पनि सम्झनाको चिनो उपहार स्वरूप प्रदान गरिएको थियो। चित्रकला प्रतियोगितामा प्रथम द्धितीय र तृतिय हुने बाल बालिकाहरूलाई सभापति श्रद्धेय भिक्षु अश्वघोष महास्थविरबाट पुरस्कार प्रदान गर्नु भएको थियो। उक्त प्रतियोगितामा सफल सहभागीहरू यसरी रहेका थिए–

प्रथम – श्रामणेर राहिलमान तुलाधर
द्धितीय – ऋषिणी विमुक्त तुलाधर
तृतीय – ऋषिणी शिष्या चित्रकार
सान्त्वना – श्रामणेर रोजल तुलाधर

यस कार्यक्रममा धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीद्वारा संचालित अल्पकालिन प्रव्रज्या कार्यक्रममा ३ पटक वा ४ पटक सम्म सहभागी हुने मौका प्राप्त गरेका वालवालिकाहरूलाई पनि पुरस्कार वितरण गरिएको थियो। ती बालबालिकाहरूको नामावली यसरी रहेको छ।

(१) श्रामणेर – राहिल मान तुलाधर ३ पटक सहभागी
(२) ऋषिणी – विमुक्ता तुलाधर ४ पटक सहभागी
(३) ऋषिणी – सिरपा चित्रकार ३ पटक सहभागी

४ देखि दश पटक सम्म यस कार्यक्रम संचालनार्थ निरन्तर रूपमा संयोजिका भई भूमिका निभाउन सफल व्यक्तिहरूलाई पनि धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी मार्फत श्रद्धेय भिक्षु अश्वघोष महास्थविरबाट बुद्ध मूर्ति उपहार प्रदान गर्नु भएको थियो।

संयोजिकाहरूको नामावली यसरी रहेको थियो।

इन्दावती गुरूमां – दश पटक
मीना तुलाधर – पाचौ पटक
अमीर कुमारी शाक्य – चार पटक

यसरी नै स्वयम सेविका सहयोगी रमा शोभा कंसाकारलाई पनि सम्झनाको चीनो बुद्ध मूर्ति उपहार प्रदान गरिएको थियो।

अन्त्यमा श्रद्धेय भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले कार्यक्रममा सहभागी भएका श्रामणेर, प्रव्रजित गुरूमां एवं ऋषिणीहरूलाई शील प्रार्थना गराउनु भई ओवाद दिनु भएको थियो। त्यसपछि संयोजिका अमीर कुमारी शाक्यले कार्यक्रममा सहभागी एवं सहयोगी सबैलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभएको थियो।

यस दशौंपटकको अल्पकालिन प्रव्रज्या कार्यक्रममा सहभागी बालबालिकाहरूको नामावली यसरी रहेका थिए–

(९) शिष्य चित्रकार (१०) सुवन्ति वैद्य
(११) प्रलिसा कसा: (१२) प्रकृति शाक्य
(१३) प्रतिमा शाक्य (१४) रिशु शाक्य
(१५) विमुक्ता तुलाधर (१६) निस्था स्थापित
(१७) प्रियंका श्रेष्ठ (१८) लू निभा: तुलाधर
(१९) ऋतिषा मानन्धर (२०) रूबि श्रेष्ठ
(२१) अनुपिया कंसाकार (२२) रूजा कंसाकार
(२३) तिसा तुलाधर (२४) आयुषा तुलाधर
(२५) मेरीना बज्राचार्य (२६) प्रेरणा महर्जन
(२७) इसारी रसेली आदी।

श्रामणेर हुने वालकहरू–

(१) अनुप मानन्धर (२) प्रनिस मानन्धर
(३) अमन रत्न कसा: (४) सरित रत्न कसा:
(५) सरिन अग्रवाल (६) श्रीयोग रत्न कंसाकार
(७) अभिनीत रत्न कंसाकार (८) नीज: तुलाधर
(९) प्रज्वल शाक्य (१०) विशाल शाक्य
(११) मेधावी शाक्य (१२) रोजल शाक्य
(१३) शहिल मान तुलाधर (१४) रशिक महर्जन
(१५) जेनिस शाक्य

प्रव्रजित गुरूमांको नाम–

(१) लसता महर्जन

ऋषिणी हुने बालिकाहरू–

(१) श्रावस्ती तुलाधर (२) लिपिका बनिया
(३) रश्मी मानन्धर (४) सिरपा चित्रकार
(५) रिया महर्जन (६) प्रणिष्ठा शाक्य
(७) नसला शाक्य (८) पलपसा शाक्य

श्रामणेर तथा ऋषिणी प्रवज्या २०६७ या आर्थिक विवरण

(पौष १७ गते शनिवार – पौष २३ गते शुक्रवार तक)

आम्दानी जम्मा – रू. १,२८४०५/–
खर्च जम्मा – रू. ८७,६६३/–
बाँकी जम्मा – रू. ४०,८४२/–

थुगु प्रवज्या ज्याझ्वयात विभिन्न किसिमं ग्वाहाली (दान) याना दिपिं दातापिनिगु नां धलः–

जलपान दातापिं	*भोजन दातापिं*
१. विकाश	१. कल्याण व आनन्द तुलाधर
२. अनिता मानन्धर	२. सुमित्रा मानन्धर (रश्मी)
३. राकेश मानन्धर	३. श्रावस्ती तुलाधर

Downloaded from http://www.dhamma.digital

४. बुद्ध कुमारी
५. रवि श्रेष्ठ
६. प्रशन्न रत्न व विरेन्द्रराज
७. बौद्ध जन विहार, सुनागुठी
८. अम्बिका श्रेष्ठ
९. नानीछोरी शाक्य

४. उर्मिला ताम्राकार
५. अगम्यरत्न, सुरेन्द्र तुलाधर व सुमित्रा वैद्य
६. मिनर्वती तुलाधर
७. प्रफुल तारा कंसाकार
८. नरेन्द्र शाक्य
९. प्रियन्का श्रेष्ठ
१०. लिपिका बनिया
११. प्रकाश मानन्धर
१२. सुरेन्द्र शाक्य (रिपु शाक्य)
१३. गौतम व आनन्द वीर सिं
१४. तुल्सि महर्जन
१५. ऋतु श्रेष्ठ

जूसदान यानादिपिं:
१) पद्मा श्रेष्ठ
२) ऐश्वर्य ताम्राकार
३) रजनी तुलाधर
४) प्रदिपरत्न शाक्य
५) अनार स्थापित
६) पूर्णहेरा तुलाधर

मिश्रीकाडा दानयानादिपिं:
१) राममाया मानन्धर
२) रिता मानन्धर
३) चन्द्रलक्ष्मी शाक्य
४) कपिलमान शाक्य
५) चैत्यमान शाक्य
६) सावित्री चित्रकार

विविध दान

नगद दान यानादिपिं:
१) रिता मानन्धर २) सुभद्रा चित्रकार ३) सुभद्रा स्थापित ४) सानुकुमारी शाक्य ५) निलम शाक्य ६) सविना शाक्य ७) दिलकुमारी शाक्य ८) गङ्गालक्ष्मी शाक्य ९) शिशिल चित्रकार १०) केशरी वज्राचार्य

सामान (जिन्सी) दान यानादिपिं:
१) पूर्णदेवी बनिया २) ज्ञानकुमारी महर्जन ३) रोशन तुलाधर ४) इज्वरी पौडेल ५) सुमित्रा तुलाधर ६) प्रमिला तुलाधर ७) तुल्सि महर्जन ८) सुवर्ण मानन्धर ९) स्वतन्त्र ताम्राकार १०) सुन्दरी महर्जन ११) न्हुच्छेबहादुर महर्जन १२) रितु मानन्धर १३) रोसनकाजि तुलाधर १४) दुर्गा रेग्मी १५) नानी रेग्मी १६) सुमित्रा मानन्धर १७) रमाशोभा कंसाकार १८) ऋतु श्रेष्ठ

वौद्धजन विहारयात आर्थिक ग्वाहालि यानादिपिं–
१. द्रब्यमान सिं तुलाधर परिवार– रू. ५०००/-
२. अनार स्थापित– रू. १०००/-
३. रिता मानन्धर– रू. १५००/-
४. सुभद्रा स्थापित– रू. १०६/-
५. प्रवजित जुपिं श्रामणेर व ऋषिणी पिन्त ब्युगु दान संकलन रू. ५६१०/–

जम्मा रू १३,२१६/–

थुगु आर्थिक गुहालि च्वय ब्वयागु आर्थिक विवरणय दुमथ्या: गुलिं वल फुक्कं बौद्धजन विहारयात ल:ल्हानागु जुल ।

१) सम्बन्धित पुस्तिका प्रकाशनया लागि छुटेया:गु
रू. २०,०००/– (इन्दावती गुरूमांयात वियातयगु जुल)
२. धर्मकीर्ति अध्ययन गोष्ठी यात बियागु रू ८४२/–

बाँकी रू. ४०,८४२/–
रू. २०, ८४२/–
रू. २०,०००/–

रु. २०,०००/– मात्र वैंकय दाखिल यानागु जुल । (प्रव्रज्या कमिटिया Account) य् ।

अल्पकालिन श्रामणेर प्रव्रज्या

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठि दशौ पटक सम्मको अल्पकालिन श्रामणेर, गुरूमां, एवं ऋषिणी प्रव्रज्या कार्यक्रम संचालन गरिन्दै आएको विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

मिति	स्थान	संयोजिकाहरू नां	श्रामणेर संख्या	प्रवजित गुरूमां	ऋषिणी संख्या	जम्मा संख्या
२०५९साल पौष १३-१९ सम्म	धर्मकीर्ति बसुन्धरा विहार	संयोजिकाहरू १. इन्दावती गुरूमां २. मिना तुलाधर	७ जना	१ जना	१४ जना	जम्मा २२ जवान
२०६० साल असार १-७ सम्म	धर्मकीर्ति वसुन्धरा विहार	संयोजिका १. मिना तुलाधर	३ जना		१५ जना	जम्मा १८ जवान
२०६० साल पौष १३-१९	धर्मकीर्ति बसुन्धरा विहार	संयोजिकाहरू १. इन्दावती गुरूमां २. मिना तुलाधर	६ जना		१७ जना	जम्मा २३ जवान
२०६१ साल पौष १६-२२	सुलक्षणकीर्ति विहार (किर्तिपुर चोभार	संयोजिकहरू १. इन्दावतीगुरूमां २. मिना तुलाधर	२० जना	१. जना	ऋषिणीहरू २० जना	जम्मा ४१ जवान
२०६२ साल पौष १६-२२	अमरापूर बुद्ध विहार बुङ्गमती	संयोजिकाहरू १. इन्दावती गुरूमां २. मिना तुलाधर ३. मिनशोभा शाक्य	–	१ जना	३२ जना	जम्मा ३३ जवान
२०६३ साल पौष २१-२७	गौतमी भि. विहार लुम्बिनी	संयोजिकाहरू: १. इन्दावती गुरूमां २. उर्मिला ताम्राकार	५ जना	–	३४ जना	जम्मा ३९ जवान
२०६४ पौष २१-२७	जीतापूर गन्धकुटी विहार, खोकना	संयोजिकाहरू १. इन्दावती गुरूमां २. अमीरकुमारी शाक्य	२१ जना	९ जना	२२ जना	जम्मा ५२ जवान
२०६५साल पौष २६ माघ ३ सम्म	बौद्धजन विहार सुनागुठी (पाटन)	संयोजिकहरू १. इन्दावती गुरूमां २. अमीर कुमारी शाक्य	१९ जना	२ जना	२३ जना	जम्मा ४४ जवान
२०६६ साल माघ २-८	बौद्ध जनविहार सुनागुठी (पाटन)	संयोजिकाहरू १. इन्दावती गुरूमां २. अमीरकुमारी शाक्य	श्रामणेरहरू ११ जना	१ जना	२१ जना	जम्मा ३३ जवान
२०६७ साल पौष १७-२३	बौद्ध जन विहार सुनागुठी (पाटन)	संयोजिकाहरू १. इन्दावती गुरूमां २. अमीरकुमारी शाक्य	१५ जवान	१. जवान	२७ जना	जम्मा ४३ जवान

★ **"न शील न व्रतको आचरण मात्रले, न ठूलो पण्डित बन्नाले, न समाधि लाभ गर्नाले, न एकान्तवासी हुनाले मैले त्यो नैष्कर्म्य सुख प्राप्त गरेको हुँ जुन् सुख सन्सारी जीवले पाउन सक्तैन । भिक्षु हो, जहिले सम्म आस्रव क्षय हुँदैन त्यसवेलासम्म आफ्नो उपर विश्वास नगर ।"**

★ **"प्राणी हिंसा गर्नेलाई आर्य भन्दैन, सबै प्राणीको हिंसा नगर्नेलाई मात्र आर्य भन्दछन् ।"**

★ **"जसले इहत्रमा पुण्य र पापलाई त्यागगरी ब्रह्मचारी भई ज्ञानलाई लिएर लोकमा विचरण गर्दछ त्यसलाई भिक्षु भन्दछन् ।"**

– धम्मपद

Downloaded from http://www.dhamma.digital

kHo wDdjtL u'¿dfsf]&& jif{k'0f{ePsf]pknIodf
nlDjgLdf ljz]if wfld{s sfo{j|d ;DkGg

पूज्य धम्मवती गुरुमां गौतमी विहार लुम्बिनीमा अन्य गुरुमांहरूका साथ

प्रस्तुति मीना तुलाधर

२०६७ फागुण ५, लुम्बिनी

धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषका अध्यक्ष अन्तर्राष्ट्रिय भिक्षुणी संघका अध्यक्ष, सासन धज धम्माचरिय अंग महागन्यवाचक पण्डित भिक्षुणी धम्मवती गुरूमां ७७ वर्ष पूरा भएको उपलक्ष्यमा भगवान् बुद्धद्वारा उपदेशित अभिधर्मपाठ वाचन, एवं धर्मदेशना र धार्मिक पूजा कार्यक्रम सम्पन्न गरी लुम्बिनीमा विशेष समारोह भव्य रूपमा संचालन गरिएको थियो । यसको विवरण यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ ।

२०६७ फागुण ५, गौतमी विहार लुम्विनी

विहान ७ बजे गौतमी विहार लुम्बिनीमा भन्ते गुरूमाँहरू लगायत उपासक उपासिकाहरूको समूह भेला भई थाई विहार हुँदै परिक्रमा कार्यक्रम सुरू गरिएको थियो । उक्त कार्यक्रममा ब्रह्मा, विष्णु, सरस्वती आदि देव मनुष्यहरूको समूह सहित भगवान् बुद्ध लुम्बिनी भ्रमण गर्नु भएको झाँकी प्रस्तुत गरिएको थियो । यस परिक्रमा कार्यक्रम लुम्बिनी उद्यानमा पुगी टुंगिएको थियो । उक्त उद्यानमा उद्घाटन समारोह गरी धार्मिक महोत्सव सुसम्पन्न गरिएको थियो । यस समारोहमा धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषका उपाध्यक्ष धम्मदिन्ना गुरूमांले स्वागत भाषण गर्नुभएको थियो । कार्यक्रममो शुरूमा सारनाथबाट पाल्नुभएका श्रद्धेय अग्रज वण्णधज भन्तेबाट पञ्चशील प्रार्थना गराउनु भएको थियो । श्रद्धेय पञ्ञावती गुरूमांले पूज्य धम्मवती गुरूमांको परिचय पढेर सुनाउनु भएको थियो । उक्त समारोहमा लुम्बिनी विकास कोषका उपाध्यक्ष कमी साङ्गेज्यूले पूज्य धम्मवती गुरूमांलाई शुभकामना मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएको थियो ।

यसरी नै श्रीघ, विहार समितिवाट गुह्यरत्न शाक्यले धम्मवती गुरूमांलाई अभिनन्दन पत्र चढाउनु भएको थियो । यस पुनित कार्यमा धम्मवती गुरूमांको "**सच्च विभंग सुत्त**" सिडि वण्णधज भन्तेबाट विमोचन भएको थियो । यस सिडिको प्रायोजक राजेश श्रेष्ठ हुनुहुन्थ्यो । यस सिडि धर्मकीर्ति अडियो भिजुयल कमिटीबाट प्रकाशन गरिएको थियो । समारोहमा पूज्य धम्मवती गुरूमांले आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएको थियो ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

विशेष धार्मिक महोत्सवमा सहभागी भएका उपासिकाहरू ऋषिणी भेषमा नगर परिक्रमा गर्नुहुँदै

कार्यक्रमको अन्त्यमा यस कार्यक्रममा पाल्नुहुने सम्पूर्ण सहयोगी एवं सहकर्मीहरूलाई धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषका सचिव मीना तुलाधरले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभएको थियो । यस कार्यक्रमका सञ्चालक धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषका पूर्व सचिव कीर्ति तुलाधर हुनुहुन्थ्यो ।

कार्यक्रमको दोश्रो चरणमा चारधामबाट पाल्नु भएका श्रद्धेय भन्तेहरूको तर्फवाट पाठ एवं धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजनको तर्फवाट ज्ञानमाला भजन प्रस्तुत गरि एको थियो । यसरी नै ज्यापु महागुठीको तर्फवाट बौद्ध साँस्कृतिक कार्यक्रम प्रस्तुत गरिएको थियो । २०६७ फागुण ६ गतेका दिन भन्ते, गुरूमांहरू तथा उपासक उपासिकाहरू गौतमी विहारमा भेला भई गौतमी विहारबाट शान्तिदीप हुँदै मायादेवी मन्दीरको पवित्र उद्यानमा धार्मिक परिक्रमा गरि सभामा परिणत भएको थियो ।

यसदिनको कार्यक्रमको प्रथम चरणमा धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजनका सचिव प्रेमलक्ष्मी तुलाधरले श्रद्धेय धम्मवती गुरूमांको गुणानुस्मरण गरी कविता पाठ गर्नुभएको थियो । त्यसपछि भियतनाम विहारका प्रमुख श्रद्धेय भन्ते लामले आफ्नो मन्तव्य प्रकाश पार्नु हुँदै अन्तराष्ट्रिय गौतमी भिक्षुणी विहार निर्माण गर्दाको घटना प्रस्तुत गर्नु भएको थियो । उहाँको मन्तव्यलाई रीना तुलाधरले नेपाल भाषामा अनुवाद गर्नुभएको थियो । त्यसपछि श्रद्धेय धम्मवती गुरूमांले सारगर्भित उपदेश दिनु भएको थियो भने स्वयम्भु ज्ञानमाला भजनको तर्फबाट नगीना श्रेष्ठले श्रद्धेय धम्मवती गुरूमांलाई अभिनन्दन पत्र चढाउनु भएको थियो ।

यस कार्यक्रममा पूर्व मन्त्री एवम् सभासद तीर्थराम डंगोलज्यूले शुभकामना मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएको थियो । यस कार्यक्रममा पाल्नु हुने सम्पूर्ण अतिथी महानुभावहरूलाई यस कोषका उपाध्यक्ष द्रब्य मान सिंह तुलाधरले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभएको थियो । कार्यक्रमको दोश्रो चरणमा चाइनिज विहार, थाई विहार, क्याम्बोडियो विहार, वर्मिज विहार,टाशी रविनलिंग विहार, नेपाली महान विहारका श्रद्धेय महायान, थेरवादी भन्ते लामा गुरू तथा आनीहरूको तर्फवाट पाठ गर्नु भएको थियो । यसरी नै ज्यापू महागुथीको तर्फबाट साँझ पख बौद्ध नाटक प्रस्तुत गर्नु भएको थियो । यसदिन धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषको तर्फबाट प्रथमाञ्जली नास: खल: नयाँबजार १६ काठमाडौं, नाट्यश्वर संगीत प्रशिक्षक केन्द्र सामाखुशी महावुद्ध

Downloaded from http://www.dhamma.digital

पूज्य धम्मवती गुरुमांलाई ह्वील चेयरमा राखी स-सम्मान नगर परिक्रमा गराईंदै

लुचुभुचु अजिमा खल: महावुद्ध त्वा: म्याक्रडन गाइज ल्हुति बालाजू आदिलाई प्रशंसा पत्र प्रदान गरिएको थियो भने यस साँस्कृतिक कार्यक्रममा भाग लिनु भएका ६२ जना सहभागीहरूलाई श्रद्धेय धम्मवती गुरूमांको तर्फबाट उपहार पनि प्रदान गर्नुभएको थियो ।

२०६७ फागुण ७ गते गौतमी भिक्षुणी विहार देखि मायादेवी मन्दिर पवित्र उद्यान सम्म बाजा गाजा, धुन्या मुन्या सहित भन्ते, गुरूमांहरू तथा उपासक उपासिकाहरूबाट धार्मिक परिक्रमा गरिएको थियो । यसदिन संखमोल स्थित अन्तराष्ट्रिय भावना केन्द्रका रहँदै आउनु भएका सयादो उ कुण्डल भन्तेले पञ्चशील प्रार्थना गराउनु भएको थियो । यसरी नै उक्तदिन श्रद्धेय भन्तेहरू तथा गुरूमांहरूबाट महासमय सूत्र सामूहिक पाठ गर्नु भएको थियो । यसदिन श्रद्धेय भिक्षु कोण्डञ्ञले धम्मवती गुरूमांको तर्फबाट धार्मिक योगदान विषयमा विवरण प्रस्तुत गर्नुभएको थियो यसको साथै उहाँले सारगर्भित उपदेश पनि दिनुभएको थियो । यसको साथै श्रद्धेय गुरूमांले यस कार्यक्रममा सहभागी हुनुभएका सबैलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभएको थियो ।

२०६७ फागुण ६ गतेका दिन र मिति २०६७ फागुण ७ गतेका दिन रीना तुलाधरले कार्यक्रम संचालन गर्नुभएको थियो ।

यस विशेष धार्मिक उत्सबको लागि श्रद्धेय विभिन्न दाताहरूले भोजन र जलपानको लागि प्रायोजन गर्नु भएका थिए । यसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ–

भोजन प्रायोजकहरू

(१) जुजुभाई शाक्य
(२) द्रव्य मान सिं तुलाधर
(३) अजय स्थापित

जलपान प्रायोजक:

(१) धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन
(२) तताकेहें पुच: धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी
(३) कर्ण देवी पुच:
(४) सुजाता शाक्य, सुचिता शाक्य

चियापान प्रायोजक:

(१) न्हुच्छे माया
(२) पूर्ण हेरा पुच:
(३) हेराकाजी शाक्य, मोति काजी शाक्य

Downloaded from http://www.dhamma.digital

पूज्य धम्मवती गुरुमांलाई Airport मा स्वागत गरिँदैको दृश्य

यस कार्यक्रमको लागि पूर्व मन्त्री तथा सभासद तीर्थराम डंगोज्यूले रू १०,०००/- नगद प्रदान गर्नुभएको थियो ।

यस कार्यक्रममा पाल्नु भएका श्रद्धालु दाताहरूले गौतमी भिक्षुणी विहारमा भत्किएको पर्खाल बनाउनको लागि सश्रद्धा चन्दा प्रदान गर्नु भएको थिए । उक्त चन्दा संकलन कार्यक्रमले जम्मा रू. ३ लाख पचास हजार रकम संकलन गरिएको थियो ।

धर्मकीर्ति विहारलाई विभिन्न सामाग्री चन्दा स्वरूप प्राप्त

धर्मकीर्ति विहारका आजीवन सदस्य तथा उपासक नविन चित्रकार मार्फत धर्मकीर्ति श्रव्यदृश्य इकाईलाई श्रद्धालु उपासक उपासिकाहरूले धर्मकीर्ति विहारको उन्नति र प्रगतिको कार्यगरी चन्दास्वरूप फागुन महिनामा विभिन्न सामाग्रीहरू प्रदान गरिएको थियो । यसको विवरण यसरी रहेको छ–

(१) आनन्द वतास, पोखरा – रु. ५००१ पर्ने ५.१ साउण्ड सिष्टम एक थान ।

(२) नेपाली कांग्रेसका क्षेत्र नं. ८ का सभापति मोहन बस्नेतद्वारा रू. १४,००० पर्ने Libec ६५० मोडेलको भिडियो क्यामरा स्टायण्ड ।

(३) धम्मवती गुरूमांको ७७ औं जन्मदिनको उपलक्ष्यमा लुम्बिनीमा नि:शुल्क स्वास्थ शिविर सञ्चालन गर्नको लागि N.M.Rs. औषधि वितरण वागबजारले दुई वाकस मझौला खालको औषधि प्रदान ।

(४) उपासक उदय ताम्राकारले धर्मकीर्ति अडियो भिडियो एकाइको कामनालाई तिव्रता दिलाउन दस (Nones) कम्पनीतर्फबाट एक वर्षको लागि Net जडान गरि रु. १५५०० प्रदान ।

धर्मकीर्ति पुस्तकालयलाई पुस्तक प्रदान

Jan 26, 2010

६२ औं गणतन्त्र दिवसको उपलक्ष्यमा काठमाण्डौं स्थित भारतीय राजदूत राकेश शूदबाट धर्मकीर्ति पुस्तकालयका संयोजक तथा ध.सं. कोषका कोषाध्यक्ष रीना तुलाधरलाई भारतीय राजदूतावासको प्राङ्गणमा ८० थान विभिन्न बौद्ध पुस्तकहरू प्रदान गरिएको थियो । स्मरणीय छ २००८ मा पनि यसैगरी उहाँले १२४ थान पुस्तक प्रदान गरिएको थियो ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्म प्रचार

समाचार

ज्ञानमाला रत्नवतपुरस्कार प्रदान

ज्ञानमाला भजन खल स्वयम्भूको आयोजनामा चौथौं ज्ञानमाला रत्नवत पुरस्कार प्दान गर्ने कार्य ७ फागुणमा सम्पन्न भयो । स्वयम्भूमा नै भएको एक समारोहमा भिक्षु गुणघोष महास्थविर, भजन गायक प्रज्ञारत्न वज्राचार्य र थिमी पाटी विहार ज्ञान माला भजन संघ लाई उक्त पुरस्कार प्रदान गरेको हो । रू. पाँच हजार र प्रमाण पत्र सहित उक्त पुरस्कार ज्ञानमाला भजन स्वयम्भू अध्यक्ष रत्नबहादुर राजकर्णिकारले प्रदान गर्नु भएको हो ।

उक्त कार्यक्रममा बुद्धधर्म विकासको लागि योगदान गर्नु भएका अमर बहादुर स्थापित कमलनाथ मिश्र, तेजरत्न शाक्य रीता महर्जन, तीर्थ नारायण महर्जन, सूर्यमान तुलाधर, नेपाल खड्गी सानुमहर्जनहरूलाई स्मरण चिन्ह प्रदान गरेको थियो ।

शील प्रार्थना गरेर शुरू भएको उक्त कार्यक्रममा भजनखलका उपाध्यक्ष दिव्यतारा तुलाधरले स्वागत भाषण गर्नुभएको थियो ।

स्व. दाता रत्नबहादुर तण्डुकारले २०५१ सालमा ज्ञानमाला भजनलाई सहयोग होस् भन्ने मनसायले उक्त पुरस्कार स्थापना गर्नु भएको थियो ।

श्रामणेर प्रव्रज्या

भक्तपुर मुनिविहार दायक परिषदको उपयोगमा एकै चोटी सत्ताइस जना कुलपुत्रहरू श्रामणेर प्रवज्या हुनुभयो । दुइ जना मात्र शाक्य कुलपुत्र थिए । अरू सबै थारू, गुरूङ्ग, शेर्पा, तामाङ जनजातिहरूका थिए । उप संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरका उपाध्यायत्वमा उक्त श्रामणेर प्रव्रज्या सम्पन्न भएको थियो । नेपालका संघनायक भिक्षु संघनायक भिक्षु श्री बुद्धघोष महास्थविर ९० औं वर्ष पुगेको उपलक्ष्यमा मुनिविहारको आयोजनामा सामूहिक प्रव्रज्या १३ वटा जिल्लाका २७ जना कुलपुत्रहरू समावेश भएका छन । त्यस मध्ये अस्थायी पनि छन् । केही स्थायी पनि छन् भनी विहार प्रमुख भिक्षु विपस्वीले जानकारी दिनुभएको छ । ती मध्ये तालिम भएका योग्यता भएका लाई अरू उच्च बुद्धधर्म अध्ययनका लागि थाइल्याण्डमा पठाउने योजना छ र एकसय भन्दा बढी अध्ययन गर्दै छन् । हाल मुनि विहारमा थारू, मगर, गुरूङ्ग, नेवारको साथै खस ब्राह्मणहरू समेत गरी ६१ जना श्रामणेर बनी सकेका छन् तथा बुद्ध शिक्षा अध्ययन गरिरहेका छन् ।

१६ माघ २०६७ पूज्य महानायक याङचाङको स्वागत

चिनीया बौद्ध संघमा उपसचिव, मुख्य बौंद्ध संघका डाइरेक्टर अन्तर्राष्टिय त्रिपिटक सम्पादक र अनुवादको डाइरेक्टर याङमिङ पहाडको वांशु विहारकोमहाथेरलाई धर्मोदय सभाको तर्फबाट बुद्ध विहारमा श्री बद्रीरत्न वज्राचार्यको सभापतित्त्जमा स्वागत समारोह सम्पन्न भयो ।

उक्त अवसरमा धर्मोदय सभाका महासचिव सुचित्रमान शाक्य,सोही सभाका उपाध्यक्ष लक्ष्मी दास मानन्धर, पद्मज्योति कंसाकार र चीनका लागि राजदुत महामहीम टंकप्रसाद कार्कीहरूले आफ्ना मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएको थियो । सबैले चीन र नेपालको मैत्री उज्वल भइरहेका चर्चागर्नुभयो । पूज्य चिनिया महानायक याङचाङ महास्थविरले चीन र नेपाल बीच सुमधुर मैत्री सम्बन्ध भएको बुच धर्मले हो र अझ दुई देश बीच मैत्री सम्बन्ध उज्वल होस् भन्ने कामना गर्नुभएको थियो ।

मैत्री बोधिसत्त्व विहारमा बुद्धपूजा र धर्मदेशना

२०६७ माघ २८ गते । स्थान- मैत्री बोधिसत्त्व विहार, जमल ।

यसदिन धम्मवती गुरूमांले पञ्चशील प्रार्थना गराउनु भई बुद्धपूजा र धर्मदेशना गर्नुभएको थियो । धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन खलले भजन प्रस्तुत गर्नुभएको उक्त कार्यक्रममा गायत्री कंसाकार् प्रमुख सपरिवारको तर्फबाट जलपान व्यवस्था मिलाउनु भई पूण्य संचय गर्नुभएको थियो ।

अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्रको रजत महोत्सव समारोह सम्पन्न

२०६७ फागुन १८ गते बुद्धवार

स्थान- अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र, बुद्धनगर, शंखमूल

अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्रको रजत महोत्सव सम्पन्न भएको समाचार छ । शील प्रार्थनाबाट शुरू भएको उक्त महोत्सवमा स्मारिका, पुस्तक तथा पुस्तिका पनि विमोचन गरिएको थियो । उक्त महोत्सवमा धम्मानुशासक भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर, संरक्षक धम्मवती गुरुमां, कम्मट्ठानाचरिय सयादो उ कुण्डल आदिबाट मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो । यसरी नै ओवादाचरिय सयादो भद्दन्त पण्डिनाभिवंस महास्थविरबाट उपदेश दिनुभएको थियो ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

यम्पि विहारमा कार्यक्रम

यही फागुन ६ गते भोजपुर टक्सार शाक्य समाजको आयोजनामा यम्पि विहार प्रमुख श्रद्धेय भिक्षु भद्दिय स्थविरज्यूको प्रमुख आतिथ्यमा तपसिलमा उल्लेखित कार्यक्रमहरूको सञ्चालन गरी आयुसंस्करण त्याग दिवस सम्पन्न गरिएको छ ।

कार्यक्रम:

ज्ञानमाला भजन : विहान ७:३० – ९:३० सम्म
बुद्धपूजा एवं धर्मदेशना : विहान ९:३० – ११:०० सम्म
भोजन दान/प्रदान : विहान ११:०० देखि
भोजन दाता : शान्तिलक्ष्मी शाक्य परिवार
धर्मदेशना विषय : आयुसंस्कार त्याग दिवस एवं बुद्ध धर्म
उपदेशक : भिक्षु भद्दिय स्थविर
स्थान : "शान्ति निवास" विशालवस्ती 'ख', काठमाडौं

गुलपाः दाता या पाखें बुद्ध मूर्ति दान

स्वदेश व विदेशय् तकनं गुलपा: दान याना: गुलुपा: रत्न धका: चर्चित जुयाच्वनादीम्ह उपासक जीवरत्न स्थापितं आ: बुद्ध मूर्ति दान याय्‌गु ज्या न्हयाकूगु बुखँ प्राप्त जूगु दु ।

प्राप्त बुखँ अनुसार वयकलं वि.सं.२०६६ साले च्याम्ह बुद्ध मूर्ति थाय् थासय् दान यानादिलसा मिति २०६७ पौष २७ गते थ:गु ७३ दँ जन्म दिनया उपलक्षे देवदह संरक्षण प्रतिष्ठान बुद्ध पार्क रूपन्देहीयात छम्ह व गरूड कुण्ड सुधार समिति भक्तपुर तौलाछेयूँयात छम्ह बुद्धमूर्ति दान यानादीगु दु । थथे हे विभिन्न थाय्‌या माग अनुसार मेमे थाय् नं बुद्धमूर्ति दान याय्‌गु अभियान न्हयाका च्वनीगु खँ प्राप्त बुखँय उल्लेख जुयाच्वंगु दु ।

गुक्वःगु ज्ञानमाला नवजागरण अभियान

बुद्ध पूजा व धार्मिक क्रियाकलापे श्रद्धाव सौहाद्रता अभिवृद्धियाना अन्ध परम्परा व विकृति न्हंका थंकेत अभियान रूपे न्हयाका वया च्वंगु नवजागरण अभियान कार्यक्रम गु कगु (नवौंपटक) भगवान गौतम बुद्धया जन्मस्थल रूपन्देही जिल्लाया लुम्बिनी देशय् शान्यि कामना यासें महापरित्राण समेतयाना: क्वचागुदु । ज्याङ्वो कथं थ्वहे माघ २२ गते जगु नवजागरण अभियान ज्याङ्वो न्हयाकूगु खसा माघ २३ गते न्हिछियंक लुम्बिनीया मायादेवी मनिदर न्ह्योने महापरित्राण जुगु ख: । ज्याङ्वोकथं नेपाल राष्ट्रिय ज्ञानमाला समितिया केन्द्रिय अध्यक्ष प्रा. सुवर्ण शाक्यया अध्यक्षताय न्ह्यागु थुगु कार्यक्रमे भिक्षुमैत्री पाखें पञ्चशील प्रार्थनायाका शुरू जुलसा समितिया सल्लाहकार प्रमुख शान्तरत्न शाक्य लसकुस न्वचु वियादिल । अथेहे महासचिव अमीरमान शाक्य पाखें नवजागरण अभियान कार्यक्रमया जानकारी वियादिल । अथेहे प्रा. सुवर्ण शाक्य पाखें नवजागरण अभियानया उद्देश्य वारे कनादिल । भिक्षु मैत्री पाखें लुम्बिनीया प्रगतियावारे कनादिल । वरिष्ठ उपाध्यक्ष किरण कुमार जोशी पाखें सुभाय् देछागु उगु कार्यक्रम पोखराया ज्ञानमाला खल: पाखें ज्ञानमाला भजनयाना दिगु खसा लुम्बिनीया पुरातत्त्व प्रमुख वसन्त विहारी लगायत थी थी व्यक्तिपिन्स वोधिमत च्याकादिल । उगु कार्यत्रम्फे सामुहिक बुद्ध पुजानं जुगुख: ।

अथेहे दोस्रो दिन माघ २३ गते श्रद्धालु दाता पिनी पाखें श्रद्धारकम जम्मा याना तयार जुगु न्हुगु परित्राण मण्डल तथा काठमाडौं, भक्तपुर, ललितपुर लगायत लुम्बिनी च्वंगु थी थी विहारया भन्ते, लामा तथा अनागारीका पिनीगु उपस्थिति भिक्षु महासंघया भिक्षुपिन्स न्हिछियंक देशय् भय मुक्तजुया शान्तिया कामनाया लागि परित्राण पाठ याना दिल थुगु ज्याङ्वले भिक्षु महासंघया उपसंघ नायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर पाखें लुम्बिनी थँजागु धार्मिक कार्यक्रम यक्वो याना यंके मागु खं धैविज्यात । आतक लुम्बिनी परित्राण मण्डल मदुगुली, थन परित्राण याय्‌त काठमाडैं निसें मण्डप यंके माला च्वंगुली आवलि लुम्बिनी महापरित्राण याय्‌त पिने मण्डप यंके म्वागु जुल । महापरित्राण ज्याङ्वो या अन्तय् थुगु श्रद्धालु पिनीगु श्रद्धा तयार जूगु मण्डप नेपाल राष्ट्रिय ज्ञानमाला समितिया केन्द्रिय अध्यक्ष प्रा. सुवर्ण शाक्य पाखें अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध समाज लुम्बिनीया अध्यक्ष भिक्षु मैत्रीयात हस्तान्तरणयाना दिल । साथें थुगु मण्डप उपलब्ध याय्‌गु नियम च्वयातगु समरपन पत्र छगू नं लल्हाना दिगु ख: । थुगु मण्डप लुम्बिनी परित्राण याईपिं सकसित नियमानुसार उपलब्ध जुईगु व्यवस्था दु । थुगु ज्याङ्वोलं थी थी थासं याना करिव ३०० (स्वस) जना श्रद्धालु पिन्स ब्वति कयादिगु ख: ।

wd{slLlt{ljxf/df a'4k"hf / wd{b]zgf		
मिति	बुद्धपूजा	धर्मदेशना
२०६७/१०/२८	केशावती गुरुमां	केशावती गुरुमां
२०६७/११/१	चमेली गुरुमां	धम्मवती गुरुमां
२०६७/११/६	जयवती गुरुमां	जयवती गुरुमां
२०६७/११/१३	अनोजा गुरुमां	धम्मवती गुरुमां
२०६७१/११/२०	केशावती गुरुमां	केशावती गुरुमां

Downloaded from http://www.dhamma.digital